هەڵمەتی کۆمەڵێک لە نووسەران و ڕۆشنبیران دژ بە ڕاوەدوونانی هاوڕەگەزخوازان لە سلێمانی

ڕاوەدوونانی هاوڕەگەزخوازان پێشێلکردنی مافی مرۆڤە

دەزگای ئاسایشی سەر بە یەکێتی نیشتیمانیی چەند ڕۆژێکە هەڵمەتێکی ڕەشبگیریی دژ بە هاوڕەگەزخوازەکانی شاری سلێمانیی دەست داوەتە و هەر جارەی بە ناوێکەوە پاکانە بۆ ئەو زیادەڕۆییەی خۆی دەکات. لە سەرەتادا وەک هەڵمەتی ڕەشبگیریی هاوڕەگەزخوازان ڕایگەیاند. دواتر وەک هەڵمەتی ڕێگرتن لە فرۆشتنی سێکس و، ئێستاش بەناوی شکاندنی ئاداب و عورفی گشتییەوە دەیەوێت دەیان زینداینکراویان بداتە دادگا.

بۆ ئێمە کە لە خوارەوە ئیمزامان کردووە ئەوە ڕوونە کە ئەو هەڵمەتەی ئاسایش ڕاوەدوونان و سەرکوتکردنی کەمینەیەکی ناو کۆمەڵگایە لە ڕێگەی خراپبەکارهێنانی دەزگایەکی دەوڵەتییەوە.

نە دەزگای ئاسایش و نە هیچ دەزگایەکی تر مافی ئەوەی نییە هێرش بکاتە سەر کەمینەیەک و سەرکوتیان بکات تەنها لەبەر ئەوەی ئەو کەمینەیە لە ڕووی سێکسواڵیتییەوە یان لە ڕووی ناسنامەی زاتییەوە جیاواز لە چاوەڕوانییەکانی زۆرینە و جیاواز لە کولتوری دواکەوتووانە دەجوڵێنەوە.

دەزگای ئاسایش پۆلیسی ئەخلاق نییە تا مەهامی پاراستنی «کولتوری باو و باپیران» بگرێتە ئەستۆ. تەنها ڕژێمە سەرکوتگەرە کۆنسەرڤاتیڤ و تۆتالیتارەکان ئەرکی پاراستنی ئەخلاق بە دەزگای پۆلیس و ئاسایش دەسپێرن. کولتوری کوردیی وەک کولتوری هەر نەتەوەیەکی تر قەبارەیەکی دینامیکییە و لە جوڵەدایە، نەک ئەوەی کۆمەڵێک ڕێسای نووسراو و مەحفوز بێت و کۆنەپەرستان و دەسەڵاتی حکومیی کۆنەپەرست ئەرکی جێبەجێکردنیانیان هەبێت.

ئینسان ئازادە لەوەی دەیەوێت چی بێت و کێی خۆش بوێت. ئەمە پرەنسیپێکی مافی مرۆڤە کە دەوڵەتی عێراقیی ئیمزای کردووە و دەزگای ئاسایش و هەردوو حکومەتی عێراق و هەرێمیش مولزەمن ڕەچاوی بکەن.

دەوڵەتی عێراق ئەندامە لە پەیماننامەی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ مافە مەدەنیی و سیاسییەکانی ساڵی (١٩٦٦)-دا و لە بڕگەی (٩)ی ئەو پەیماننامەیەدا کە سەبارەت بە مافە شەخسییەکان و ئاسایشی هاونیشتیمانییە، هەموو ئەو مافانەی مرۆڤ زەمانەت کراون کە هاوڕەگەزخوازەکان مومارەسەی دەکەن. هەر ئەو مافانەی مرۆڤ لە دەستوری عێراقیشدا بەڕەسمییەتیان پێ دراوە. بۆیە ئەو کارەی ئاسایش هەم کارێکی نادەستوریی و نایاساییە و، هەمیش پێشێلکردنێکی ڕاستەوخۆی ئەو مافانەی مرۆڤە کە زیاتر لە (٧٠) ساڵە نزیک بە سەرجەم وڵاتانی دونیا، لەوانە عێراق، بە ڕەسمیی خۆیان مولزەم کردووە پێشێلیان نەکەن. بەپێی ئەو پەیماننامەیەی نەتەوە یەکگرتووەکان دەزگا حکومییەکانی دەسەڵاتی ناوەند و هەرێمی کوردستان نەک هەر فەرزە لەسەریان هیچ سەغڵەتییەک بۆ هاوڕەگەزخوازان دروست نەکەن، بەڵکو فەرزە لەسەریان کار بۆ ڕەخساندنی زەمینە بکەن بۆ ئەوەی ئەوان بتوانن ئەو جۆرە ژیانە جیاوازە مومارەسە بکەن کە مافیان هەیە بیکەن.

ڕاودوونانی هاوڕەگەزخوازان، ئەگەر هەر تەنها موبادەرەی ناوخۆیی باڵێکی کۆنەپەرست و هۆمۆفۆبی ناو یەکەتی نیشتیمانیی خۆی بێت، یان مەهامێکی سەفارشدراوی ڕژێمی ئێران بێت، لە هەموو حاڵەتەکاندا ئاکامی بێتەحەمولیی و عەقڵداخراویی دونیای کۆنە بەرامبەر بە کرانەوەی کۆمەڵگا و زیادبوونی تەحەمولی دونیای مۆدێرن بە سروشتی هەمەچەشنەی ڕەگەزی ئینسان.

هۆمۆفۆبیایەکی گەورە زاڵە بەسەر کۆمەڵگای کوردییدا کە ژیانی هەزاران هاوڵاتی کوڕ و کچی هۆمۆسێکشوەڵ و بایسێکشوەڵ و ترانس-جێندەری ئەم کۆمەڵگایەی کردووە بە دۆزەخ. هەڵمەتی ئاسایش بۆ سەریان نەک هەر ئەو بارەیان لەسەر شان سووک ناکات، بەڵکو ئەوەندەی تر موعەڕەزیان دەکات بۆ هەراسانکردن و بۆ خەتەر بۆ سەر ژیانیان.

هەر ئەمەیە وایکردووە تەنانەت نزیک بە سەرجەم کەناڵەکانی ڕاگەیاندن و میدیاکانیش چوونەتە پشت ئەو هەڵمەتی ڕەشبگیرییە و ڕای داکۆکیکەران لە هاوڕەگەزخوازان نادیدە دەکەن و دەنگیان دەکەنە ژێر ئەو هەموو ژاوەژاوەی کە ڕیپۆرتاژی میدیاکان و نوێنەرانی حیزب و لایەن و کەسە هۆمۆفۆب و زیهنداخراوەکان دروستیان کردووە.

داوای ئێمە لێرەدا ئەوەیە کە دەستگیرکراوەکان دەستبەجێ ئازاد

بکرێن، وە حکومەت کاری چالاکانە بکات بۆ ڕاگرتنی ئەو لێشاوی ڕقەی لەناو کۆمەڵگادا دژ بە هاوڕەگەزخوازەکان هەیە لەڕێگەی دانی یاسا و ڕێکاری ترەوە.

یەکێک لە جوانییەکانی کۆمەڵگای ئینسانیی سەردەم، سەرباری هەموو ناشیرینییەکانی، زیادبوونی تەحەمولێتی بۆ مافەکانی (LGBT) و وەستانەوەیەتی بە ڕووی □ق□ژیی لە بەرامبەریاندا. کۆمەڵگای کوردیی زۆرجار شانازیی بەوەوە دەکات کە تەحەمولی بۆ هەمەچەشنەیی و جیاوازیی زۆرترە تا نەتەوەکانی دەوروبەری. ئەو شانازییەی کۆمەڵگای کوردیی چی شانازییەکی بێبنەما بێت یان شانازییەکی ڕەوا، ئەوا حیزبی یەکێتی و دەزگای "ئاسایش"ەکەی ئێستا بە ڕاوەدوونان و سەرکوتکردنی هاوگەڕەزخوازان چالاکانە خەریکی بنکۆڵکردن و لەناوبردنین.

…

ئیمزاکان:

1. ئاراس ڕەشید – کەنەدا
2. ئارام سەمین، ڕۆژنامەنووس
3. ئارام فەتحی، شاعیر، چالاکوان
4. ئاری عەلی عوسمان، مامۆستا
5. ئارینا فەتحی، هونەرمەند
6. ئارینا مورادی، نووسەر
7. ئازاد کاکەیی
8. ئاسو کمال. نوسەر. لندن
9. ئاسۆ خەبات
10. ئاڤان سدیق، شێوەکار
11. ئاڤان عومەر، شێوەکار
12. ئاکام محمد ؛ فنلندا
13. ئاکام ئەحمەد/ خوێندکار
14. ئاگرین ئەبوبەکر عەزیز
15. ئالان پەری، نووسەر و وەرگێڕ
16. ئامانج محەمەدپوور، ئەندازیار
17. ئامانج مەحمود، نووسەر
18. ئاندی حسێن
19. ئاوات علی, ئەندامی سەندیکای کرێکاری خزمەت گوزاری گشتی, سویسرا.

20. ئاوارە نەجم، فەرمانبەر
21. ئایشە مستەفا – کۆمەڵەی بەساڵاچوان-سوید
22. ئومێد ڕەحمانی
23. ئومێد سەرحەد، ڕۆژنامەنووس
24. ئیبراهیم شێخ شەرەفی، نووسەر و وەرگێڕ
25. ئیبراهیم گۆران
26. ئیسماعیل محموودی، توێژەر
27. ئەحمەد شوان، نووسەر
28. ئەرسەلان فەتاح، فەرمانبەر
29. ئەسعەد عەلی، نووسەر
30. ئەسەد نودینیان
31. ئەفسانە مستەفا.
32. ئەکبەر حەسەن
33. ئەمیر سراجەدین، نووسەر
34. ئەنوەر عەباسی، نووسەر
35. ئەوین شەهاب زادە
36. ئەیوب سەنگاوی
37. بڕیار محەمەد تاهیر، نووسەر و وەرگێڕ
38. بیار ڕەشید، ڕۆژنامەنووس
39. بێستون دڕەیی. شۆفێری تەکسی ستۆکهۆڵم
40. بەرهەم ئەحمەد، ڕۆژنامەنووس
41. بەکر عەبدولکاریم فینلاند
42. بەڵێن اسماعیل- کرێکار
43. بەهار حسەینی، شاعیر
44. بەیان عبدوڵا کەریم-سوید
45. بەیان عەبدوڵا
46. بەیان محەمەدی
47. پرشنگ شەرەفکەندی
48. پژمان ئیبراهیمی
49. پشتیوان مەنسور، توێژەر و وەرگێڕ و مامۆستای زانکۆ
50. پشتیوان مەنسور، توێژەر و وەرگێڕ و مامۆستای زانکۆ
51. پوریا نەسیری
52. پێژمان شەریعەتی، شاعیر
53. پێشڕەو محمد، نوسەر
54. پەروا ئارمەن، خوێندکار
55. پەریناز قادر
56. پەوێز هوما، شاعیر

57. تارا ئەحمەد
58. تارا ئەحمەد – مامۆستا - سوید.
59. توانا حەمە نووری، وەرگێڕ.
60. تەما حەمید
61. تەیموور ئەلیاسی نوێنەری کۆمەڵەی مافی مرۆڤی کوردستان-ژنێڤ
62. جوانە مەروان
63. جیهاد محمد، نوسەر و وەرگێڕ
64. جەبار موحسین
65. جەلا سەفی
66. جەلال هانیسی، نووسەر
67. جەمال کریکار
68. جەمال نەجاڕی، ڕاگەیاندنکار، شاعیر
69. چرۆ عومەر وەهاب، چالاکوان
70. چنوور فەتحی، نووسەر
71. چەنەر جەمال
72. حامید بەراتی
73. حوسەن ساڵەح (وەستا حوسەن)
74. حەسەن حامید، نووسەر
75. حەسەن کایا، نووسەر
76. حەسەن مەعارفی پوور، توێژەر
77. حەسەن نەستانی
78. حەمە سەعید زەنگنە، نووسەر، ڕۆژنامەنووس
79. حەمە هاشم، شێوەکار
80. حەمەڕەحیم خضر، فەرمانبەر
81. خەندان جەزا
82. خەیام کوردە
83. داستان مارف، نووسەر
84. دانا ئەحمەد
85. دلاوةر منزير هةلسوراوي سياسي استراليا
86. دلاوەر ڕەحیمی، ڕۆژنامەنووس و نووسەر
87. دڵدار جەعفەر
88. دۆنیا فەریدون
89. دیار کامیل
90. دیاکۆ موڕادی، نووسەر
91. دیمەن کەریمی، شێوەکار
92. دینۆ هوشیار
93. دەریا عەبدوڵا، نووسەر

94. ڕابەر فاريق، شاعير
95. ڕازاوە كاكەڕەش
96. ڕام□ خونچە، وەرگێڕ
97. ڕاميار ڕەزايى
98. ڕاهۆز كامەران، شاعير
99. ڕزگار عەزيز
100. ڕۆزا حسەين پەناهى
101. ڕۆژان ئامينە عەزيز، نووسەر
102. ڕێبوار سەعيد
103. ڕێبوار عارف
104. ڕێبوار كەريمى، نووسەر
105. ڕێبوار وردارى
106. ڕێبين مەعروف، نووسەر
107. ڕێنوار موحەمەد
108. ڕەحمەت فاتێحى
109. ڕەند زارعى، لێكۆڵەر و وەرگێڕ
110. ڕەوا هادى، كاسب
111. ڕەوەند جەواد، فۆتۆگرافەر و ڕۆژنامەنووس
112. زانا ڕۆستەمى، شانۆكار
113. زانا ئەحمەد
114. زاهير باهير
115. زيا ئارامى
116. سارا سەردار، نووسەر، ڕۆژنامەنووس
117. ساكۆ سمكۆ
118. ساوێن هاوڕێ
119. ستار حمە شريف، شێوەكار- سويسرا
120. ستار حەمەعەلى
121. ستيڤان شەمزينانى، نووسەر
122. سمكۆ نورى
123. سنوور باپوورى، شێوەكار و نووسەر
124. سنوور تەها
125. سورمە حەميد/ راويژكارى مافى مرۆڤ UN
126. سۆران محمد غەريب – كەنەدا
127. سۆزان ئەمين – سەنتەرى نينا/ سويد
128. سۆما عادل، فۆتۆگرافەر
129. سۆما عەلى
130. سيروان عەبدول، نوسەر و پسپۆڕى بوارى ديموكراتييەت و مافى

مرۆڤ
131. سیما جیهانگیر، چالاکوان
132. سەبا مورادی
133. سەحرا ئەزەند
134. سەردار حەمەڕەش، نووسەر
135. سەروەر مەحموود، نووسەر
136. سەروەر ئەحمەد، نووسەر
137. سەلاح فارس
138. سەیدە داوود مەرگان، نووسەر و لێکۆڵەری دەروونناسی
139. سەیران عەباس
140. شادان عەبدول، فەرمانبەری چاکسازی و ماستەر لە چاکسازی کۆمەڵایەتی
141. شادان ئەحمەد, نووسەر
142. شاڕێگا خالید، فەرمانبەر
143. شاهۆ عارف عەلی، نووسەر و وەرگێڕ
144. شاهۆ عەبدولقادر، نووسەر و فۆتۆگرافەر
145. شاهید محەمەد، نووسەر
146. شنۆ سەباح، مامۆستا
147. شوان هاوینی
148. شوانە ڕەحمانی، ڕاگەیاندنکار
149. شێروان احمد
150. شیرین قوڕەیشی،
151. شیرین لەیلا محەمەد
152. شیرین مستەفا، مامۆستا
153. شەمامە عەلی، لە سەرپەرشتیارانی کەناڵی هیوا
154. شەنگار سابیر، شاعیر و شێوەکار
155. شەهلا نەجمەدین، نووسەر
156. صەبا پورمیهر
157. عادڵ قادری، نووسەر و وەرگێڕ
158. عبدالرحمن رسول /نوسەرو ڕۆژنامەنووس /فەرەنسا
159. عرفان فاتیح
160. عوسمان ئەحمەد / دانمارک
161. عومەر سەرگەتی، نووسەر
162. عەباس لەتیف بەریتانیا
163. عەبدوڵا ساڵح ، ڕۆژنامەنوس . لەندەن بەریتانیا
164. غەفور نادر هیرانی، ڕۆژنامەنووس
165. فازڵ مەحموود، نووسەر و وەرگێڕ

166. فروزان عەلینژاد
167. فوئاد فرامەرزی
168. فەرهاد عومەر
169. فەریبا ڕەشیدی، چالاکوانی مافەکانی ژنان
170. قەندیل بێستوون، نوسەر
171. کاروان بازیان، نووسەر
172. کامیل ئەفشار، نووسەر
173. کاوه پیروت- کەنەدا
174. کاوە عومەر :هەڵسوڕاوی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە کەنەدا
175. کاوە فاتحی، نووسەر
176. کرێکار محەمەد، ڕۆژنامەنووس
177. کلارا عەول، خوێندکاری ماستەر
178. کۆژین ژین
179. کۆژین کەریم، نووسەر
180. کەمەند عەزیزی
181. کەیفی ئەمین- سوید
182. گولزار علی/ چەلاکی بزوتنەوەی یەکسانیخوازی ژنان/ دانیمارك
183. گۆران ڕەسووڵ، شاعیر و وەرگێڕ
184. گۆران عەبدوڵا -سایتی دەنگەکان
185. گۆنا سەعید – نوسەر و چالاک
186. گێلانی ساجیدە
187. گەشبین سەباح، مامۆستا
188. لاوژە جەواد / هەڵسوڕاوی بزوتنەوەی یەکسانیخوازی ژنان دانیمارك
189. لۆڤان عومەر، نووسەر و چالاکوان
190. لەیلا ئەحمەد- کەنەدا
191. ماردین ئیبراهیم، شاعیر و ڕۆماننووس
192. ماریا کارگەر- رۆژنامەنوس و چالاکی سیاسی
193. مارینۆ عەبدولخالق، نووسەر
194. محمد بێتەڵ
195. محمد مینە
196. محەمەد حەسەن، خوێندکار
197. محەمەد دڵزار
198. محەمەد موراد
199. مستەفا زاهیدی، نووسەر و وەرگێڕ
200. موحسن کەریم
201. موحەمەد ئەمین، نوسەر

202. موزەفەر عەبدوڵا
203. مەهرداد ئەحمەدزادە، هونەرمەند
204. مەحمود حەمەد
205. مەرزیە مەولانا
206. مەریوان مستەفا، فەرمانبەر
207. مەریەم ئەفراسیاپور
208. ناسر فەتحی، شێوەکار، نووسەر
209. ناسک حەلیمە حەسەن
210. نگین براخاس
211. نیگار پیروتی
212. نیهاد جامی، نوسەر و شانۆکار
213. نەریمان ئەمین
214. نەهرە جەلال شیرە دەستی رەگەزبازەکان
215. نەهرە هومەر، نووسەر
216. هاژین حەمید، پارێزەر
217. هاوار محەمەد، نووسەر و وەرگێڕ
218. هاوار ئافتابی
219. هاوڕێ فاتیح- سوید
220. هاوڕێ کەمال
221. هاوناز ڕەزا، مامۆستا
222. هەکار دڵشاد
223. هێرۆ خوسرەوی، نووسەر
224. هێرۆ محەمەدزادە
225. هێشوو خسرەوی، وەرگێڕ
226. هیلال ئیبراهیم، نووسەر و پارێزەر
227. هێمن حەمید
228. هێمن حەمە جەزا، شاعیر
229. هێمن کوردە، فۆتۆگرافەر
230. هیوا جەمیل-کەنەدا
231. هیوا محەمد، نووسەر
232. هیوا ناسیح / ڕۆژنامەنوس و چالاکوانی مەدەنی
233. هەتاو عەبدوڵاهی، نووسەر، چالاکوان
234. هەژار نەژاد، مامۆستا
235. هەڵگورد سەمەد، ڕۆژنامەنووس و نووسەر
236. وەرزێر مەنسور، شانۆکار
237. وەستا جەلال – کەنەدا
238. وەفیق زامدار، شێوەکار

“تۆ دەمریت و کەسێک خۆشی نەویستی، تۆ دەمریت و ژیان تەریق نابێتەوە!”.. نووری بەخاڵی

ناخۆش ئەوەیە وزەت نەمێنێت
وزەی بیرکردنەوە لە خۆت و دەوروبەرت
توانای گوتنی گۆرانییە دڵخوازەکانت
هێزی دەربڕینی تووڕەییەکانت

ناخۆشتر ئەوەیە
تاقەتی گلەییکردن لە خۆت
سەرکۆنەکردنی ئەو شتانەی بێزارت دەکەن و
لۆمەکردنی ئەو شتانەت نەبێت، کە تووڕەت دەکەن
تەنانەت توانای ئەوەت نەبێت
گوزارشت لە هەستە جوانەکانیشت بکەیت

ترسناکە،
زۆریش ترسناک
لەدەستدانی وزەی گوتن و
ویستی پێکەنین و
مەیلی گریان و
ئارەزووی سەماکردن
دۆخێکە هاوشێوەی مردن

ئێمە ئێستا واین
هەناسە دەدەین و مردووین
دڵمان لێ دەدا و مردووین
بوونمان پارچەیەکە لە مردن
چاوەڕوانییەکانمان
بێتاقەتییەکانمان
بێهوودەییەکانمان

بێئومێدییەکانمان
نیگەرانی و د□□اوکێکانمان
ترسەکانمان
هەر یەکەیان و مردنێکە بۆ خۆی

چش، هەر دەمرین
ئەرێ، بەڵام چ مردنێک؟

تۆ دەمریت و
کەسێک نەبوو، وەک خۆت،
وەک ئەوەی هەیت،
خۆشی بوێیت

تۆ دەمریت و کەسێک نەبوو
ل□ بەر جوانییەکانت نا، ناشیرینییەکانت
باشییەکانت نا، خراپییەکانت
ڕۆشناییەکانت نا، تاریکییەکانت
میهرەبانیت نا، دڵڕەقیت
ڕووگەشیت نا، مڕومۆچیت
هێزت نا، لاوازییت
گاڵتە و شۆخییەکانت نا، عەبووسییەکانت
خۆشی بوێیت و لێت وەڕس نەبێت

تۆ دەمریت و
کەسێک نەبوو
ل□ بەر هەڵچوون و تووڕەبوونەکانت
هیچبوونت
دەمدەمێتی و بێ حەوسەڵەییت
گریانەکانت بۆ شتی پووچ
پێکەنینە بێ ماناکانت
پرتە و بۆڵەی بەردەوامت
ل□ بەر وڕێنەی بێ سەروبەرت
خۆشی بوێیت و لێت بێزار نەبێت

تۆ دەمریت و
کەسێک نەبوو
بە چەوتی و چەوێڵییەکانتەوە
بە خوار و خێچییەکانتەوە

بە تاوان و گوناهەکانتەوە
خۆشی بوێیت و پەشیمانیی داینەگرێ

تۆ دەمریت و
کەسێک نەبوو
ڕووخسارت نا، ڕۆحتی خۆش بوێت
دەستت نا، دڵتی خۆش بوێت
دەنگت نا، هەناسەکانتی خۆش بوێت
چاوەکانت نا،
بریسکەی برینی نیگاکانتی خۆش بووێت

تۆ دەمریت و
کەسێک نەبوو
بە دوورکەوتنەوەت، بێتاقەتیی بیخواتەوە
بە دیارنەمانت، سەخڵەت بێت
بە نەخۆشکەوتنت، لۆچ بکەوێتە ڕووخساری

تۆ دەمریت و
خۆر لە هەڵاتن
مانگ لە خەمڵین
ئەستێرەکان لە جریوە
ناکەون!

تۆ دەمریت و
درەختەکان لە چرۆکردن
ڕووبارەکان لە خوڕە
دارستانەکان لە هاژە
مەلەکان لە چریکە
گوڵەکان لە شکۆفەکردن
ناکەون!

تۆ دەمریت و
منداڵەکان لە گڕوگاڵ
گەنجەکان لە چاو بەشقاڵێ
پیرەکان لە نزا
ناکەون!

تۆ دەمریت و
قەیرەکان لە خۆخواردنەوە

سەڵتەکان لـە خوی نهێنی
بێوەژنەکان لـە کروزا نەوە
بێوەپیاوەکان لـە مەراق
ناکەون!

تـۆ دەمریت و
کچەکەت لـە ماکیاژکردن
کوڕەکەت لـە عیشقبازیی
ژنەکەت لـە خەوزڕان
ناکەون!

تـۆ دەمریت و
عەرەبانچییەکان لـە هاوارکردن
دەستگێڕەکان لـە سوڕا نەوە
قەرەجەکان لـە کوتینی دەرگاکان
ناکەون!

تـۆ دەمریت و
نەخۆشەکان لـە نرکە و ناڵە
سەرخۆشەکان لـە هەوای سەر
بێنەواکان لـە داڵغە
ناکەون!

تـۆ دەمریت و
سواڵکەرەکان لـە فرت و فێڵ
فاڵچییەکان لـە فریودان
قومارچییەکان لـە گرەوی دۆڕان
ناکەون!

تـۆ دەمریت و
نۆتە هەر لـەسەر پەیژەی ئاواز سەما دەکا
میوزیک هێشتا زایەڵەی دێ
ڕەنگ لـەناو تابلـۆکاندا تۆختر د□ بێتەوە
هۆڵی سینەماکان پڕ و
تەختەی شانۆکان لـە نمایش
ناکەون!

تـۆ دەمریت و
زیندانییەکان لـە خەونی ئازادی

جەنگاوەرەکان لە ئومێدی گەڕانەوە
منداڵی شەهید لە سواڵی خوێنی باوکیان
ناکەون!

تۆ دەمریت و
شۆفارەکان لە زمانلێدان
جەللادەکان لە دڵڕەقیی
پیاوکوژەکان لە تاوان
سیاسییەکان لە درۆ
دەسەڵاتدارەکان لە قۆڵبڕین
میدیا لە قیڕە قیڕ
ناکەون!

تۆ دەمریت و
ئەو گریانەی لە ناختدا قوڵپی دەدا
سبەی لە قورگی غەریبێکدا دەتەقێتەوە
ئەو ئازارەی دەیکرۆشتی
وەکوو کرم،
لەناو زامی کێم تێزاوی غەریبێکی دی، سەر دەردێنێ
ئەو خەمەی دەیخواردیتەوە
وەکوو زێرۆ،
بین بە خوێنی غەریبێکی ترەوە دەنێت

تۆ دەمریت و
یوئێن بە ڕەنگی ئاسمانیی،
ڕووخساری ڕەشداگەڕاوی شەڕخوازان سواخ دەدا
خاچی سوور، چاوەکانی بۆڕما نابینێ
مانگی سوور، خوێنی تیرۆر لە خۆیدا دەشارێتەوە

تۆ دەمریت و
نە شەڕ ماڵئاوایی دەکات
نە بێدادیی تەریق دەبێتەوە
نە برسێتیی شەرم دایدەگرێ
نە کۆچ دەوەستێ
نە پەناهەندەیی دوایی دێ

تۆ دەمریت و
نە مرۆڤ پشوو دەدا

نە جیهان دەحەسێتەوە

تۆ دەمریت و
کەسێک نەبوو تۆی خۆش بوێت، وەک ئەوەی هەیت

تۆ دەمریت و
ژیان لە سوێی خۆی ناکەوێ
مردن داسی دروێنەی خۆی فڕێ نادات!

تۆ دەمریت و
هەموومان دەمرین
وەلێ نە ژیان تەریق دەبێتەوە
نە مردن شەرم دایدەگرێت!

نووری بێخاڵی

دوو وتاری (گۆران سەباح) و سەرنجێکی کورت.. سەدیق سەعید ڕواندزی

لە ئێستادا، جۆرە خوێنەرێك لە نێوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری کوردی دروست بووە، کە دەشێ بە خوێنەری ڕاگوزەر و سادە و بیرنەکەرەوە، ناوزەدی بکەین. ئەم جۆرە خوێنەرە، کە بەرهەمی شاشەی مۆبایل و تابلێت و تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و فەیسبووکە، هێندەی کۆنتاکی لەگەڵ بەریەککەوتن لە ئاستی بینیندا هەیە، هێندە خوێنەرێکی بە ڕامان و بیرکەرەوە و تێهزر نییە، چونکە سرووشتی ئەو جۆرە تۆڕانە وایە، کە بە خێرایی تێ دەپەڕن و بابەتی ئێستا بۆ چەند ساتێك دواتر، کۆن دەبێت و دەچێتە پەراوێزەوە. ئیدی بەلایەوە گرنگ نییە بچێتە قووڵایی نووسین و مانا، بەڵکو تەنها ڕاگوزەرانە سەرنج دەدات. سەیر لەوە دایە، توێژی نووسەران و ڕۆشنبیرانیش، هەمان تێڕوانین و بیرکردنەوەیان هەیە و ئەوەندەی بابەتێکی فەیسبووك دەخوێننەوە و سەرنجیان ڕادەکێشێت، ئەوەندە کارەکتەری نێو دنیای

کتێب و خوێندنەوەی جددی نین و گەلێك جار و بگرە دەیان جاریش، وا ڕێکەوتووە، پرسیارم لە بارەی وتارێکی گرنگ، کە لە ڕۆژنامەیەك، گۆڤارێك بڵاوبۆتەوە، لە نووسەر و وەرگێڕێك کردووە، کە ئاخۆ خوێندوویەتییەوە؟ لە وەڵامدا گوتویەتی:(کە نەمبینیوە و ئاگادار نیم) بۆیە گێڕینەوەی کتێب بە شاشە و فەیسووك، خوێنەری بیرکەرەوە بە ڕاگوزەر و سادە، گرفتێکی گەورەی دنیای ڕۆشنبیری ئێمەیە ،کە هەرە دیارترین دەرهاوێشتەی، پاشەکشەی خوێنەری جددی و پەراوێزخستنی دەیان و سەدان کتێبی مەعریفی گرنگە لە نێوەندەکەدا، کە تێ دەپەڕن بە بێ ئەوەی خوێندنەوە و هەڵسەنگاندیان بۆ بکرێت. لێرەوەش ئێمە بەر جۆرە خوێنەرێك دەکەوین، کە تاقەتی خوێندنەوەی بابەتی درێژ و قەسیدەی شیعری نییە، بۆیە پتر بابەتە کورت و ڕاگوزەرەکان، دەبنە جێگەی سەرنجی. لەو ڕوانگەیەوە، گەلێك جار، بەر دەستەواژەی درێژدادڕی لە نووسین دەکەوین و پاساویشمان ئەوەیە، کە خوێنەری ئێستا خوێنەری بابەتە کورت و پوختەکانە و دەیەوێت بە کەمترین وشە، زۆرترین واتا و مەبەست بزانێت. هەڵبەتە، درێژدادڕی لە نووسین و بە تایبەتیش لە ڕۆماندا، بابەتێکی تازە نییە، من خۆم وەك خوێنەرێك، ساڵانێکە قسە لە سەر ئەو بابەتە دەکەم و دەیان وتار و ڕەخنەشم لەم ڕووەوە لە ڕۆمانی کوردی گرتووە، کە خوێنەر دەتوانێت بۆ زانیاریی زیاتر، بگەڕێتەوە سەر ئەرشیفی بەشی ئەدەبی ماڵپەڕی سەنگینی دەنگەکان.

یەکێك لە هونەرەکانی زمان، چڕکردنەوە و پوختکردنەوەی دەربڕینە، بەو مانایەی ئەوەی بە چەند دێڕێك دەوترێت، دەکرێ کورت بکرێتەوە بۆ چەند وشەیەك. بە داخەوە درێژدادڕی بۆتە یەکێك لە خاسییەتە هونەرییە نائستاتیکییەکانی، بەشێکی زۆر لە دەقی چیرۆکنووسان و ڕۆماننووسانی ئێمە، بەو مانایەی ئەوەی بە وشەیەك دەگوترێت، ئەوان دەیکەنە دێڕێك و ئەوەشی بە دێڕێك دەگوترێت، ئەوان دەیکەنە پەڕەگرافێك، کە سەرەنجام ئەو درێژدادڕییە لە زمان، چێژ و جوانی دەقەکە کاڵ دەکاتەوە. بەڵام هەموو درێژدادڕییەك ناچێتە ئەو خانەوە، چونکە گەلێك جار دریژکردنەوە، بە ئامانجی نیشاندن و شرۆڤەکردنی زیاترە، بۆیە دەبێت جیاوازی لەم ڕووەوە بکرێت بۆ نموونە:
(دەیان کیلۆمەترو شارو گوندم بڕیوە) کە شار و گوندت بڕی، مانای وایە کیلۆمەترت بڕیوە، ئیدی یەکێکیان پێویست نییە، ئەمە درێژدادڕییە، بەڵام کاتێ دەگوترێت:_(دەیان شار و گوندم بڕیوە و لە هەندێکیشیان دابەزیوم) ئەمە مانایەکی دیکە دەدات و ناچێتە خانەی کاوێژکردنەوەی وشە و پەڕەگراف. بۆیە هەڵەیە، هەموو

درێژکردنەوەیەکی نووسین، بە درێژدادڕی بزانین
لەوسۆنگەیەوە، وەك خوێنەرێك دەمانەوێت، هەڵوەستەیەك لە ئاست وتارێکی (گۆران سەباح) لە بارەی ڕۆمانی (داگیرکردنی تاریکی) بەختیار عەلی بە ناوی (خەم لە داگیرکردنی تاریکی) دا بکەین، کە ماوەیەك لە مەوەبەر ، لە ماڵپەڕی دەنگەکاندا بڵاو بووەوە. بێگومان لە وەدا هاو بۆچوونی ئەوم، کە بەختیار عەلی، یەکێکە لەو نووسەرانەی کە هیچ بایەخێك بە زمان و ڕێنووس نادات و تەنانەت لە زۆربەی ڕۆمانەکانیشیدا، ڕێنووسی کوردی دەشێوێنێت. وشە هەیە، دەبێ بە جیا بنووسرێت، ئەو بە لێکدراوی دەینووسێت، وشە هەیە سادەیە، ئەو بە ناسادەی دەزانێت، ئەمەم گەلێك جار لە نووسینە ئەدەبیەکانی کەوتۆتە بەرچاو. دەریاس و لاشەکان، پڕە لەم هەڵانە و کاتی خۆشی لەو بارەوە ڕەخنەمان لێگرت و وتارەکەشمان لە هەمان ماڵپەڕ ماوە، وەلێ ڕەخنەگرتن لە بەختیار عەلی، چونکە وەك بقەیەك لە نێوبەشێکی زۆر لە خوێنەرە هەمووەکی و پڕپێلستییەکانی دەبینرێت و هەم خوێنەرانی و هەم خۆشی ڕەخنەگرانی نووسینەکانی بە جاهل و نەخوێندەوار دەزانێت (ئەمە وێرای ئەوەی هەر باوەڕی بە ڕەخنەی زمانەوانی نییە و لە کتێبی ئایدیۆلۆژستیشدا، زۆر بە کەمی و بێ بەهایەوە دەڕوانێتە ئەو جۆرە لە ڕەخنە و ڕەخنەگرانی) ئیدی زۆر ئەم ڕەخنانەی بەڵاوە گرنگ نییە. بۆیەشە بەردەوام لە سەر ڕێتمی هەمان هەڵەکانەوە دەڕوات، لەوە دا هاوبۆچوونی نووسەرم، بەڵام ئەمە بەو مانایە نایەت، کە بۆچوونەکانی شرۆڤە نەکەین و ئەو هەڵانەی دیاری نەکەین کە خۆی تێی کەوتووە لە کاتێکدا گوایا بۆ بەختیار عەلی، ڕاستکردونەتەوە. چونکە نووسین بە گشتی کە بڵاوکرایەوە، دەبێتە بەشێك لە دنیابینی و تێگەیشتنی خوێنەر. ئەم نووسینەی گۆران سەباح کە لە بارەی ڕۆمانی داگیرکردنی تاریکییە، لە چەند بەشێك پێکهاتووە، ئێمەش وەك خوێنەرێك، تەنها لە بارەی کۆمێنتەکانی ئەو دەربارەی ڕۆمانەکە، سەرنجەکانمان دەخەینە ڕوو.

زمان و ڕێزمان:_

نووسەر لە نووسینەکەیدا، چەند پەڕەگرافێکی لە ڕۆمانەکە هێناوەتەوە و وەك نموونەی ناشارەزایی بەختیار عەلی، لە ڕووی ڕێزمانییەوە پیشانی دەدات. ئەوەی لێرەدا گرنگە باس بکرێت ئەوەیە، کە بە داخەوە نووسەر بە ئارەزووی خۆی، مۆنتاژی ئەو پەڕەگرافانەی کردووە و کورت و پوختی کردوونەتەوە، بە مەبەست بێ، یان لە بێ ئاگایەوە، ڕستە و دەربڕینەکانی قرتاندووە. کە ئەمەش ڕاستەوخۆ بۆتە هۆی شێواندنی لایەنی زمانەوانی و مانایی ڕۆمانەکە. لە زمانی کوردیدا، سەدان وشە و ڕستە بە بێ گرێدانەوەیان بە پەڕەگرافەکانی

پێشوو و دواتری خۆیان، یان مانا ناگەیەنن، یان مانا دەشێوێنن. بۆیە گرنگە نووسینی چەند پەڕەگرافێك، وەك یەكەیەكی بابەتی و زمانەوانی و ئۆرگانیكی، بە سەر یەكەوە تەماشا بكەین و بیانخوێنینەوە، نەك ئەوەی مەبەستمان بوو بینووسین. دروست وەك ئەوەی كە هەندێك دەیانەوێت خوێندنەوەیەكی پێچەوانە بۆ ئەو ئایەتە پیرۆزە بكەن كە دەڵێت:(نزیك نوێژ مەكەونە كە ئێوە مەستن) تەنها بەشی یەكەمی ئایەتەكە وەردەگرن وبەشی دووەمی فەرامۆش دەكەن. لە نووسینەكەی (گۆران سەباح) یشدا، بەر تێگەیشتنێكی دیكەی جیاواز بۆ ڕۆمانەكە، لەوەی ڕۆماننووس نووسیویەتی دەكەوین. ئێمە بۆ ئەوەی بە وردی ئەمە بخەینە ڕوو، ئەو پەڕەگرافانە ئەو نووسیویەتی، دەیاننووسینەوە و دواتریش بەراوردی پەڕەگرافەكانی نێو ڕۆمانەكەی دەكەین، ئەو كات دەردەكەوێت كە ئەوەی ڕۆماننووس نووسیویەتی ڕاستە یاخود هەڵە بۆ نموونە:

- لا10 نووسیویەتی:(عیسمەت هەستی بە گۆڕان و ترس نەكرد) بەڵام لە ڕۆمانەكەدا وەها نەنووسراوە، بەڵكو دەڵێت:(هەستی بە گۆڕانكارییەكی ناوەكی گەورە نەكرد) واتا وشەی ترسی تێدا نییە.
- لا 12 نووسیویەتی:(كاتێ بەڕێوەبەر دێتە لای دەڵێ ئەو ترسەی نەمابوو) بەڵام لە ڕۆمانەكەدا وەها نووسراوە:(عیسمەت ئێستا ئەو ترسەی دەم و بەیانی نەمابوو) چەند جیاوازی هەیە لەگەڵ ئەوەی نووسەر نووسیویەتی.
- لا 19 نووسیویەتی:_(عیسمەت ترسی دوێنێی نەمابوو) ئایا ئەم سێ پەڕەگرافە، هیچ پەیوەندییەكیان بە یەكترییەوە هەیە؟ ترسی دوێنێ، دەبێتە ترسی ئێستا؟ بە پێچەوانەوەش؟ بۆیە هیچ هەڵەیەك لەو دەربڕینانە نییە.
- لا 19 نووسیویەتی:(كابرایەك بەیانی لە خەو هەستێت و زمانی خۆی بیر بچێتەوە ، چۆن دەستی دەچێتە تراشینی ڕدێن و بەرچایی) نووسەر، ڕەخنەی توند لە بەختیار دەگرێت كە چۆن نووسیویەتی (لە خۆشتن هاتەدەرە) وا بزانم، مافی ئێمەشە وەك خوێنەرێك لەو بپرسین بە ڕاست (دەست دەچێتە ڕدێن تراشین؟) بەڵام با لەوە گەڕێین، بزانین ڕۆماننووس چی نووسیوە:(دەمێك وەك مەخلوقێكی تەواو بێ سەر و زمان هەڵسا لەخەو) سەرنج لە جیاوازیی واتایی لە هەردوو دەربڕینەكە بدەن. ئەوەی گۆران نووسیویەتی، عیسمەت دوای ئەوەی بە ئاگا دێت زمانی خۆی بیر دەچێتەوە، واتا كرداری بیرچوونەوەكە پاش بە ئاگاهاتنە كەیە، بەڵام ئەوەی ڕۆماننووس دەلالەتی ئەوە

ئەگەیەنێت کە عیسمەت بەر لە بە ئاگاهاتنی لە خەو، هەست دەکات مەخڵوقێکی بۆ سەرو زمانە، کە لێرەدا کردارەکە پێش بە ئاگاهاتنەکەیە.

- لا 25 نووسیویەتی:(لە سەرەتای بەشەکە مێژووی نووسیوە، کە چی دواتر دەڵێ بەیانییەك، بەختیار عەلی بیری چۆتەوە پێشتر چی نووسیوە) دیارە لای نووسەر، زەمەن تەنها دەم و ساتێکی دیاریکراوی هەیە، با بزانین لە ڕۆمانەکەدا چی نووسراوە:(27 ی تەمموز، دوو هەفتە بوو عیسمەت ئۆکتای گەیشتبووە ئەنکەرە، بەیانییەك لە سەر دەنگی ژاوەژاوەی سەربازە تورکەکان بە ئاگاهات) ئایا دوو هەفتە و بەیانی، هیچ پەیوەندییەکییان بە یەکترییەوە هەیە؟ مەگەر بەیانییەك، مانای بەیانییەکی ڕۆژێك لە ڕۆژەکانی ئەو دوو هەفتەیە ناگەیەنێت؟ دواتریش، دوو هەفتەیەك بە مانای پێش بەرواری بیست و هەفتی تەمموز دێت، نەك هەمان ڕۆژ و هەمان بەیانی وەك ئەوەی نووسەر تێی گەیشتووە.
- نووسەر نووسیویەتی:(عیسمەت ئۆکتای، دەمێك بە ناوی عیسمەت و دەمێکیش بە ناوی ئۆکتای ناوی دەبات، خۆ لە گێترە و خۆڕایی نییە بۆ سەر لە خوێنەر دەشێوینی) ئەمە هیچ هەڵەیەکی تێدا نییە، چونکە لە زمانی تورکیدا، ناوهێنانی باوك ڕێسایەکی زمانی باوە بۆ نموونە: ئەحمەد داود ئۆغلۆیە، کەچی دەگوترێت (داود ئۆغلۆ) ، یاخود (ڕەجەب تەیب ئەردۆگانە) کەچی دەگوترێت:_(ئەردۆگان)، یاخود (سەلاحەددین دەمیرتاش) ە، بەڵام (دەمیرتاش) بە تەنها دەگوترێت.
- نووسیویەتی:(لە بەشی 30، ئەفسەری چاودێر بە تاریق دەڵێت کە کوردەکان ئیش ناکەن، کەچی دواتر دەڵێت کارەکە بە باشی دەکەن) بە داخەوە نووسەر، مێنتاژی بۆ نووسینەکەی بەختیار عەلی کردووە، ئەم دوو دەربڕینە کە لەو بەشەدا هاتوون، زۆر جیاوازن لە یەکتری، با بزانین لە ڕۆمانەکەدا چی نووسراوە:(تاریق ئاکانسۆ بە ئەفسەری چاودێری گوتبوو، تەرجومانێکی تورکی بۆ بهێنێت تا بتوانێت لەگەڵ هەندێك لە گیراوەکان قسە بکات ئەفسەرەکە گووتی گەورەم، کێشەی ئێمە لەم ناوچەیە ئەوەیە، هیچ تورکێکمان نییە ئەم زمانە بزانێت، خەڵکی ناوچەکەش بە خۆشحاڵییەوە ئەم کارە ناکەن، هەر کات تەرجومانێك دەگرین، پاش ماوەیەك بە ناوی ئیش و کارەوە هەڵدێت و ون دەبێت، زۆربەیان کاری تەرجومانی بۆ تورك، بە کارێکی قێزەوەن و ناشرین دەزانن، پێیان باشە سەری خۆیان هەڵبگرن و مەملەکەتەکە جێبهێڵن، لەوەی ببن بە تەرجومانی

ئێمە.) بێگومان لێرەدا کارەکە (تەرجومان) کردنە و دیارە کە نایکەن، بەڵام بابزانین کارەکەی تر کە زۆرباش دەیکەن چییە؟ ڕۆمانووس نووسیویەتی:_(بەڵام گەورەم کارەکە بە باشی دەکەن، کوردەکان کاتێ دەبنە خزمەتکار هەموو شتێك بۆ گەورە کانییان دەکەن) مەبەست لێرەدا چییە؟ دیارە دوای ئەوەی دەبنە خزمەتکار، ئەو کات بە باشی کارەکە دەکەن. ڕۆمانووس لێرەدا، مەبەست و مەغزایەکی دیکەی هەیە، کارەکە ئەو کاتە بە باشی دەکەن و ڕادەپەڕێنن، کە بوونە خزمەتکار، دیارە ڕۆمانووس دیدگای تورکە شۆڤێنیی و کەمالییەکانی بۆ کوردەکان، لەو وێنە پڕ شۆڤێنی و ناسیۆنالیيیە بەرجەستە کردووە.

- نووسیویەتی:_(ڕۆمانووس لە یەك کاتدا خەستەخانە و نەخۆشخانە و بیمارستانی نووسیوە) هەر کامێکییان بێت ئاسایە، چونکە هەرسێ وشەکە یەك مانایان هەیە، تەنها بۆ زمانی ستاندەرو یەکگرتوو، جۆرێك لە پەرشی دروست دەکات.
- لا 77 نووسیویەتی:_(ڕۆمانووس باسی تیر باران دەکات) لەم لاپەڕەیەدا، بە هیچ شێوەیەك نە وشەی (تیر) نە وشەی (کەوان) بوونییان نییە. هیوادارم خوێنەران سەرنجی بدەن.
- لا 103 نووسیویەتی:_(دیالۆگی وەزیرەکانە، کەچی لە لا 105 دیسانەوە ئەو قسانە دەجویتەوە) بە هیچ شێوەیەك لەلاپەڕە (105) دا، دیالۆگی وەزیرەکان بوونی نییە. تکا لە خوێنەران دەکەم بگەڕێنەوە سەر ئەو لاپەڕەیەی ڕۆمانەکە، بۆ ئەوەی بزانن وایە کە نووسەر دەیڵێت؟ چونکە ئەم لاپەڕەیە، تەنها چوار دێڕ نووسینە، ئیدی نازانم باسی کام دیالۆگ دەکات!
- لا 143 نووسیویەتی:_(تەوقەی کورت و تەوقەی دۆستانە هەڵەیە، دیارە تەوقەی درێژ و دوژمنانەش هەیە) گرفتی نووسەر لەوەدایە، بە پێوانەی ئەندازەیی و پێوانەییەوە لە تەوقەی کورت و درێژ گەیشتووە .تەوقەی کورت، بە مانای ئەوە دێت، ماوەی مانەوەی هەردوو دەستەکە لە نێو یەکتری کەمە، تەوقەی دریژیش، مانای درێژی زەمەنی مانەوەی هەردوو دەستەکەیە لە نێو یەکتری، ئەمە مانای تەوقەی درێژ و کورت، سەبارەت بە تەوقەی دۆستانە و دوژمنانەش، مەرج نییە ئەو کەسەی تەوقەی لەگەڵدا دەکەین دۆستمان بێت، سات وایە لە ناخەوە ڕقمان لێیەتی، بەڵام دەشیدوێنین و دەستی تەوقەکەشی بۆ درێژ دەکەین ئەمە یەکجار زۆرە لە کۆمەڵگەی کوردی.

*نووسیویەتی:(چەند وشەیەکی هەولێری بە کاربردووە، بەڵام

زۆربەیان هەڵەن ڕێی:(لە مێژە) دیارە مەبەستی نووسەر ئەوەیە، کە لە نێوان (لە) و(مێژە) دا سپەیس هەیە بەڵام ئەم وشەیە بە یەکەوە دەخوێندرێتەوە، واتا (لە) بەشێکە لە وشەکە نەك ئامرازی پەیوەندی بێت و لەوانەیە نووسەر لە ڕووی ڕێزمانییەوە وا لێکی دابێتەوە. وشەی (مێژە) بە تەنیا هیچ مانایەکی نییە، بەڵکو بە یەکەوە ماناکە دەدەن، کە واتا هەر چۆنێك بنووسرێت، دەبێ بە یەکەوە بخوێندرێتەوە بۆ نموونە:_

لە مێژە

لە مێژە

لە مێژە

لە مێژە

لە مێژە

لە مێژە

تەنها لە ڕووی ڕێسای نووسینەوە هەڵەیە، دەنا لە ڕووی واتاوە، وشەکە هەمان واتا و مانا دەبەخشێت و بە یەکەوەش دەخوێنرێتەوە.

- لا 45 نووسیویەتی:(ویستی بیر بکاتەوە هەڵەیە، بۆ زمانی کوردی ڕەزیل دەکەی) گۆران سەباح کە دەنووسێت هەڵەیە، پێمان ناڵێت هەڵەکەی لە کوێیە؟ چونکە گومانی لەو بۆچوونەی خۆی هەیە. مەگەر مرۆڤ هەزاران جار ناڵێت:(ویستم بیرێك لە کارەکەم بکەمەوە، بیرێك لە ڕۆیشتنم بکەمەوە، ویستم بیرێکی لێ بکەمەوە)
  ویستی: ی_ لێرەدا، جێناوی لکاوە بۆ بکەری ڕستەکە دەگەڕێتەوە، واتا ئەو ویستی بیر بکاتەوە، تەنانەت خودی ڕستەکەش ڕستەیەکی تەواوە، چونکە مانایەکی تەواو دەدات و تیایدا کەسێك بە کرداری بیرکردنەوە هەڵدەستێت، بەڵام هێشتا ڕووینەداوە. دواتر ڕۆمانووس نووسیویەتی:_(ویستی بیر لە ئێزاری ژنی بکاتەوە) ئایا ئەوەی ڕۆمانووس نووسیویەتی، وەك ئەوەیە کە نووسەر دەیڵێت؟
- لا 48 نووسیویەتی:(هیچ مەخلوقێك ناژین، هەڵەیە، دەبێ هیچ مەخڵوقێك ناژیت بێت، ڕۆمانووس وشەی تاك و کۆ لە یەکتری جیا ناکاتەوە) بێگومان لە بارەی مەخلوق و زۆر وشەی تریش، دەکرێ لە یەك کاتدا تاك بن و کۆش بن. بۆ نموونە: وشەکانی (گەل_ کۆمەڵگەدەزگا) لە ڕواڵەتدا تاکن، چونکە هیچ نیشانەیەکی (ان) نییە، بەڵام لە ناوەڕۆکدا ئاماژەن بۆ کۆ. ئەگەرچی نیشانەی نەناسراوی (ێك)، ئاماژە بۆ تاکایەتیش

دەگەیەنێت، بەڵام لە زمانی کوردیدا، گەلێك وشە هەن لە دەرەوەی ئەو ڕێوەرەن. بۆ نموونە:(خەڵكێك، تیپێك، ڕۆژێك) ئەمانە لە ڕواڵەتدا تاکن و هەمان نیشانەی نەناسراویان هەیە، بەڵام لە ناوەڕۆكدا كۆن. وشەی مەخڵوقێك، دەكرێ بە مانای كۆش لێك بدرێتەوە، ئەگەرچی وشەكە پەیوەندی بە تاك و كۆوە لەو ڕستەیەدا نییە. مەخڵوق هەموو زیندەوەرێك دەگرێتەوە و دەتوانین بەشێك لەو مەخڵوقە وەرگرین، بەڵام با بزانین ڕۆمانووس چی نووسیوە و گۆڕان کردوویەتییە چی؟ لە ڕۆمانەکەدا هاتووە:_(هیچ مەخلوقێك لە سەر زەوی، وەك پزیشكەكان هێندە لە دۆخی ئاساییدا ناژین لا48) ئایا (ناژین) بۆ (مەخلوق) دەگەڕێتەوە یان (پزیشكەكان؟) زۆر بە ڕوونی لە ڕستەكەدا ئەوە دیارە كە پزیشكەكان كۆیە و ناژینیش كۆیە. (ین) جێناوی لكاوە، بۆ كەسی یەكەمی كۆ دەگەڕێتەوە، واتا پزیشكەكان ناژین نەك مەخڵوق. دواتریش، ناژین كاری ڕانەبردووە، نەك كرداری تاك و كۆ وەك ئەوەی نووسەر نووسیویەتی، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا، دەكرێ بە (ناژین) و(ناژیت) بنووسرێت. وەك وتمان هەندێك وشە هەن، لە ڕواڵەتدا تاكن، بەڵام لە ناوەڕۆكدا كۆن.

- لا 55 نووسیویەتی:_ بەختیار عەلی دوانزە ڕۆمانی نووسیوە، كەچی قسەی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ لە یەكتری جیا ناكاتەوە وەك:_(لە هەموو جێگەیەك دەیگوت ئەو بە تەنها هیچی پێ ناكرێت، پێویستیم بە مامۆستای تورك هەیە، پێویستیم بە سەربازی تورك هەیە، پێویستیم بە قامچی ژەندرمەی تورك هەیە، پێویستیم بە پزیشكی تورك هەیە، زمانی ئەوانەم بۆ ببڕێت بە توركی قسە ناكەن، ئەمانە كەی قسەی ناڕاستەوخۆن؟) نازانم نووسەر دەربڕینی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆی لە كوێ هێناوە و داویەتییە پاڵ ڕۆمانووس؟ چونكە لەو پەڕەگرافەدا، نە ڕۆمانووس باسی ناڕاستەوخۆیی دەكات، نە دیالۆگی كارەكتەرەكانیش پێویستی بە دواندنی ناڕاستەوخۆ هەیە. دیالۆگەكە ئەوەیە كە ئێمە نووسیومانەتەوە و دەكرێ خوێنەران بۆ پشت ڕاستكردنەوەی بۆچوونەكانی من، بگەڕێنەوە سەر ئەو لاپەڕەیە، لەلایەكی دیكەوە، ئایا هیچ مەبەست و نیازێكی ناڕاستەوخۆیی لەو گوتنەدا نییە؟ پێویستیم بە هەموو شتێكی تورك هەیە مانای چییە؟ مانای وا نییە ڕۆمانووس ناڕاستەوخۆ باس لە شۆڤێنییەتی تورك و بە توركیكردنی هەموو شتێك دەكات؟ مانای وا نییە ڕۆمانووس ناڕاستەوخۆ پێمان دەڵێت ، ئەگەر تورك نەبیت، هەڵگری گەورەترین و پیرۆزترین شوناسیش بیت،

دواجار تۆ هیچ نیت؟ ئەوەی لێرەدا گرنگە ئەوە نییە کە ڕۆماننووس بە ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ قسە دەکات، بەڵکو ئەوە گرنگە کە بە تورکیکردنێك لە تورکییا هەموو کایەکانی ژیانی گرتۆتەوە، بە ڕادەیەك ئەگەر تۆ تورك نەبیت، ئیدی بوونەوەرێکی بێ نرخ، بێ ماف، بوودەڵە و بێ هەموو ئەرزشێکیت. دەبوو نووسەر، بە وردی ئەو چەند دێڕەی بخوێندبووایەوە، ئەوکات بۆی دەردەکەوت کە مەبەستی بەختیار عەلی لەو چەند دێڕە چییە.

- لا 175 نووسیویەتی:(عەلی ئیحسان لە سەر لێواری تەختە خەوەکەی دادەنیشت هەڵەیە، چونکە ڕابردووی بەردەوامە دەبێ بە ڕابردووی سادە بێت، واتا عەلی ئیحسان لە سەر لێواری تەختە خەوەکەی دانیشت) دادەنیشت، ڕابردووی بەردەوامی ڕاگەیاندنە و هیچ هەڵەیەکی تێدا نییە. ئەگەر بە پێی ئەو دەربڕینە بێت کە گۆران نووسیویەتی، ئەوا مانای وایە عەلی ئیحسان بۆ یەکەم جار لەوێ دانیشت، کە مەبەستی ڕۆماننووس ئەمە نییە، هاوکات لە ڕۆمانەکەدا هاتووە:(هەموو شتێك دەکەین بۆ ئەوەی خۆیان بکوژن، ئەوان بۆ ئێمە خەڵکی زیادن، دەزانیت خەڵکی زیاد مانای چی؟عیسمەت چاوانی پڕ دەبوو لە ترسێکی گەورە، مەبەستت چییە کابرای تەرجومان؟ عەلی ئیحسان لە سەر لێواری تەختە خەوەکەی عیسمەت دادەنیشت، عیسمەت ئێکتای من ناوم عەلی ئیحسان ئاکانسۆیە، ناوەکەم لە بەربکە وا بزانم جارێکی دیکەش پێم وتی) دادەنیشت، هیچ هەڵەکی زمانەوانی و ڕێزمانی تێدا نییە، بەڵکو ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە بگێڕەوەی ڕووداوەکان، عەلی ئیحسانی دیوە کە هەمیشە لەسەر تەختە خەوەکەی عیسمەت دادەنیشت.
- لا 203 نووسیویەتی:(کوردەکە بە تاریق دەڵێ تەنیا کرێکارە و شتێکی کەم تورکی دەزانێت، پاشان دەڵێت لە سامسۆن فێر بووە و زۆرباش دەزانێت) لە ڕاستیدا، ڕۆماننووس ئەوەی نەنووسیوە، با بزانین لە هەمان لاپەڕەی ڕۆمانەکە چۆن نووسراوە:(ناوت چییە؟ مەهدی، دەتوانی باش کاری تەرجومان بکەیت؟ من کرێکارم تەنیا شتێکی کەم تورکی دەزانم، ئەویش بە خۆشی خۆم فێر نەبووم، ناچاری و نان پەیداکردن فێری کردووم، بە زۆر کراوم بە تەرجومان) دوای ئەوەی ئەم گفتوگۆیە تەواو دەبێت، لە پرسیارێکی دیکەدا، تاریق ئاکانسۆ بە مەهدی دەڵێت:_(ئەی ئێستا چۆن دێتە گۆت؟) مەهدی: (ئێستا نا دەمێك لە سامسۆن فێری زمانەکە بووم و توانیم لەگەڵ خەڵکی ئەوێدا قسە بکەم)

به هیچ شێوەیەك (زۆرباشەی) تێدا نییە واتا جیاوازە لەوەی گۆران نووسیویەتی.

- لا 211 نووسیویەتی:(□□□□□□□ □ □□□□ □□□□□□ □□□□□□□ □□□ □ □□□□□□□ □□□□□□□□□□) □□□□□ □□ □□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□:(سەر و بیرەیان داوا کرد) واتا (بیرەیان) داوا کردووە نەك (بیرەیەك) سەر، لێرەدا ئاماژەیە بۆ سەری کەسەکان نەك ژمارەی بیرەکان.
- لا 227 نووسیویەتی :_ گێڕانەوە بە زەمەنی ڕابردووە، لە هیکڕا دەبێتە ڕانەبردوو، وەك:_ (ژمارەی قوربانیانی دەستی گورگە بۆرەکان لەم ساڵانەدا هەزاران کەسە، سەد هەزار ئەندامی مەشق دیدەیان هەیە) نووسەر لە کۆی پەڕەگرافەکە، تەنها ئەو چەند وشەی نووسیوەتەوە، خۆزگە کۆی پەڕەگرافەکانی پێشووی ئەم چەند پەڕەگرافەشی دەنووسییەوە ، تاکو خوێنەر بەرچاو ڕوونی زیاتر بێت. ئەگەر بە پێی ئەو نموونەیە بێت کە ئەو هێناویەتییەوە و بڕوای وایە زەمەن لێرەدا ڕابردووە، بەڵام بەختیار کردوویەتییە ڕانەبردوو، ئەوا ئەوەی ڕۆمانووس ڕاستەو ئەوەی نووسەر دەیڵێت هەڵەیە. با بزانین ڕۆمانووس چی نووسیوە:_(سوپا هیچ لادانێکی گەورە، لە بنەماکانی کەمالیزم قبول ناکات، گەر ئەم نەخۆشانە ئازادیش بکرێن و هەر کوردی قسە بکەن، یەك یەکە گورگە بۆرەکان لێرەو لەوێ ڕاویان دەکەن و دەیانکوژن، ژمارەی قوربانیانی دەستی گورگە بۆرەکان لەم ساڵانەی دواییدا، هەزاران هەزار کەسە، سەد هەزار ئەندامی مەشق دیدەیان هەیە) هیچ بنەمایەکی زمان نییە، باس لەوە بکات، نا بێ دەمەکانی ڕابردوو/ ڕانەبردوو، بە یەکەوە بەکار بێن. ئەمە دەگەڕێتەوە سەر ڕەوتی گێڕانەوە و گونجاندنی زەمەن و شوێن و ئاستی گێڕانەوەی ڕووداوەکان. ئەوی ڕۆمانووس نووسیویەتی، هیچ هەڵەیەکی ڕێزمانی تێدا نییە، بە پێچەوانەوە، زۆر جوان گوزارشت لە بارودۆخی کوردەکان بە دەستی تورکە فاشییەکان لە ڕابردوو ئێستاشدا دەکات.

هەزاران کەسە

(ە) کاری ناتەواوە بۆ دەمی ڕانەبردووی ئێستا.

مەشق دیدەیان هەیە

(هەیە) کاری ناتەواوی تێنەپەڕی ڕانەبردووە.

وێرای ئەمەش لەم پەڕەگرافەدا، چەندین ڕستەی سەربەخۆ، کە مانای تەواو دەبەخشن، هەن. واتا پەڕەگرافەکە لە چەندین ڕستە پێکهاتووە، کە دەکرێ بە سەربەخۆ بخوێنرێنەوە.

- لا232 نووسیویەتی:(□□□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□□ □□□□□□□ □□□□□□ □□□□□ □□□□□

[illegible] :(کاتێك مەتینییان هێنایە بەردەمی تاریق ئەکانسێ، دەیویست دەم و دەست لەوێدا تیر بارانی بکات) تا ئێرە دیارە، پاشان درێژەی دەداتێ و دەنووسێت:_(لە نزیك ئێوارە تاریق دەچێتە لای مەتین) ئایا دەمەکان هەمەن دەمن لە ڕۆمانەکەدا؟ واتا ئەو کاتەی تاریق دەچێتە لای مەتین، ئێوارە بووە نەك هەمان کات.

- نووسیەتی:_ لە لاپەڕە 307، ڕابردووی بەردەوام بە هەڵە بەکار براوە (نارسین لە سەر دەستی لە ماوەی ساڵێکدا، زمانێکی ڕەوانی کوردی قسەیدەکرد، دەبێ ڕابردووی سادە بێت کوردییەکی ڕەوان فێربوو) با بزانین لە ڕۆمانەکەدا، چی و چۆن نووسراوە:([illegible] :(فێربووە_ باش فێر بووە_ زۆرباش فێربووە) هەرسێکییان فێربوونن، بەڵام یەك دنیا جیاوازییان هەیە.

(دەکرد) ڕابردووی بەردەوامی ڕاگەیاندنە، چونکە پێشگری (دە) ی لە پێشە، ئەگەر بمانەوێت بیکەینە ڕابردووی (نزیك) نەك سادە، ئەوا دەبێتە (کرد) بۆیە ئەم ڕستەیەش لە ڕووی دەمەکانی کارەوە، هیچ هەڵەیەکی تێدا نییە . قسەی دەکرد، ئاماژەیە بۆ زەمەنێك کە ڕەنگە لە ئێستا و داهاتووش قسە بکات، بە پێچەوانەی فێربوو کە کارێکی ڕابردووە. واتا ئارسین وێرای ئەوەی کە بە کوردییەکی ڕەوان

قسەیدەکرد، هاوکات بەردەوامیش بووە لە کرداری فێربوونی زمان واتا هێشتا کۆتایی بە کرداری فێربوون نەهاتووە بۆیە قسەیدەکرد لە ڕووی رێزمانییەوە هیچ هەڵەیەکی تێدا نییە.

- لا 314 نووســــــیویەتی: (□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□ □□□□□□□□□□□□ □□□□□ □□□□□□ □□□□□□□□□ □□ □□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□□□ □□ □□□□□□□□□ □□□□□ □□ □□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□ (□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□) □□□□ □□□□□□□: (گریگۆریۆس، سەیری دەم و چاوی جەوهەری کردوو دای بە شانیدا، جەوهەر ژیان و ئیڕادەیەك لە تۆ دەبینم، دەمێکە لە کورداندا نابینم، لێرە لە ئەستەنبۆڵ دەم و چاوی هەر کوردێك دەبینم، بە جۆرێك تێکشکاو و بارگرانن، تێ ناگەم چۆن ئەو میللەتە هەموو یەك جار و دەستە جەمعی لە غەمدا نامرن! پێ ناچێت دەوڵەتی تورك وازتان لێ بهێنێت، ئەرمەنەکان گەر بە ناویش بێت وڵاتێکی خۆیان هەیە، ئێوە ئەوەشتان نییە جەوهەر هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشابوو، بە غەمەوە پێکێکی هەڵدابوو، بەڵام بە پێکەنینەوە گوتبووی) وەك ئاماژەمان پێ کردووە، نووسەر چونکە لە کۆی چەند دێڕێك، تەنها چەند ڕستەیەکی کورتکردۆتەوە، ئیدی بۆتە هۆی ئەوەی تێکەڵییەك لە ڕووی ڕێزمــانییەوە دروســت ببێــت. بــە بڕوای نووســەر، (هەڵکێشابوو) ڕابردووی دوورە و هەڵەیە، دەبوو بە ڕابردووی سادە بێت (جەوهەر هەناسەیەکی هەڵکێشا) لێرەدا، دەبێ بە وردی دیقەت لە تەکنیکی گێڕانەوە بدەین، ئەوکات دەزانین کام دەمی کارەکە ڕاستە. لەو پەڕەگرافەدا، ئێمە لە بەردەم دوو زەمەنی گێڕانەوەین، کە یەکێکییان دوورە و ئەویتریش نزیکە، دەکرێ لێرەدا ڕوونتری بکەینەوە، کاتێ گریگۆریۆس دیالۆگ لەگەڵ جەوهەر دەکات و دەست دەخاتە سەر شانی، کارەکە ڕابــردووی نزیکــە، بەڵــام کــاتێ ڕۆمــانووس کــە بگێڕەوەی ڕووداوەکانە، ئەو باسەی نێوان گریگۆریۆس و جەوهەر بە زەمەنی ئێستا دەگێڕێتەوە، بە زەمانی ئەو کات ئاماژە بە هەناسە هەڵکێشانی جەوهەر دەدات هەڵکێشابوو، ڕابردووی دووری ڕاگەیاندنە و لە ڕووی زمانەوانییەوە هیچ هەڵەیەکی تێدا نییە.

*نووســـــــیویەتی: (□□□□ □□□□□□□□□□□□□□□ □□□□ 1946 □ 1945 □ □□□□ □□□ □□□□□□□□□□ □□ □□□□□□□ □□□□□ □ □□□□□□□□□□□□□ □□□□□ □□□ □□□□□□□□□□ □□□ □□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□ □□□□) □□□□□ □□□□□ □□□□□ □□□ □□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□ □□□ □□ □□□□□ □□□ □□□□□□□□□ □□ □□□□□□□□:

(دەبێ دەوڵەت پەلە بکات لە لە ناوبردنی مێشوولە و مەلاریا) ئەمە مانای وانییە، کە ئەو سەردەمە نەخۆشی مەلاریا باوبووە؟
(دایمە کلێتەیەکی وەك کلێتەی غازی مستەفا کەمال لە سەربوو)
(ئەکادیمیای نەوەی یەکەمی جمهوریەت)
(ماشێنەکە مۆدێلی سیەکان بوو لا 50)
(زۆرینەی خەڵکی گوندەکان، بە دەگمەن ئوتومبێلیان بینیبوو لا 50)
(لە گرامافۆنەکەوە گوێی لە قەوانی گۆرانییە تورکییەکان دەگرت لا57) ئایا قەوان و گرامافۆن، ئاماژە نین بۆ زەمەنێکی کۆن و مێژوویی؟
(جەنابی والی گوتی دەبێ لە ژێر چادردا خەڵك کۆبکەینەوە لا 69) ئەمە مانای وانییە کە هێشتا هۆڵی گەورە و شوێنی کۆبوونەوە بوونییان نەبووە؟
(ساڵی 1978 لەگەڵ هاتنی کابینە تازەکەی ئەجاویددا، وەزیری ناوخۆو وەزیری تەندروستی گۆڕان)
ئەم دەربڕینانە، گوزارشت لە چ زەمەن و کاتێك دەکەن؟ ئایا ئاماژەیەکی مێژوویی و ڕابردوویان نییە؟

تۆن:_

نووسەر لە درێژەی وتارەکەیدا دەنووسێت:(تۆنی نووسین وەك تۆنی قسەکردنە، بە خۆشی، بە تووڕەیی، بە مۆنی قسەدەکەی نووسینیشی وایە، لەم ڕۆمانەدا تۆنی کارەکتەرەکان یەك تۆنە) بەوەدا دیارە نووسەر جیاوازی لە نێوان (دەربڕین) و (نووسین) ناکات، کە پێی وایە تۆنی نووسینیش وەك قسەکردنە، بە بێ ئەوەی ئاگاداری ئەوە بێت کە قسەکردن، فۆنەتیك و دەنگدارە، نووسین نا فۆنەتیکی و نادەنگییە، بەڵام با سەرەتا بزانین تۆن چییە؟ تۆن، بە مانای کوالێتی دەنگ، یان ئەو سەدایەی کە لە دەنگەوە دروست دەبێت. ئەم زاراوەیە، زاراوەیەکی مۆسیقییە و لە بنەڕەتەوە پەیوەندەی بە دەنگی ئامێرەکانەوە هەیە. بۆ نموونە: سێڕێی کەمان نزمە، سۆلۆی عود بەرزە، لێرەوەش شتێك نییە بە ناوی تۆن، ئەگەر سەرەتا دەنگ نەبێت. کە دەنگ نەبوو، تۆن بە چی دەناسرێتەوە؟ چۆن دەزانرێت تۆنی بەرزە یا نزم؟ مۆنە یا ڕووخۆش؟ کەواتا لە هەموو بارێکدا، تۆن پەیوەندی بە نووسینەوە نییە، بەڵکو کردەیەکی دەنگی و فۆنەتیکییە. لەلایەکی دیکەوە، زمانی دەربڕینی کارەکتەرەکان، زمانی نووسینە کە خوێنەر دەیخوێنێتەوە. خوێنەر کە دیالۆگی کارەکتەرێك، یان تووڕەیی کارەکتەرێك، یان ڕەفتار و قسەکردنی دەخوێنێتەوە، واتا کردەکە خوێندنەوەیە نەك دەنگ و بیستن. دەشێ زمانی نووسینی دەقێك، پێچەوانەی ئەو گوتارە بێت کە لە نێوەڕۆکی دەقەکەدایە. من لێرەدا،

چەند نموونەیەك بۆ بەرچاو ڕوونی زیاتری خوێنەر دەهێنمەوە. لە کتێبی (ئەزموون و یاد) ی پشکۆ نەجمەددین-دا، خوێنەر بەر دەیان ڕووداوی تراژیدی و کارەسات و گێڕانەوەی غەمگینانە دەکەوێت، بەڵام تا ئەو پەڕی چێژ لەو گێڕانەوەیە وەردەگرێت. واتا زمان لەو کتێبەدا، ڕاستە باسی خوێن، دیل کوشتن، زیندان، براکوژی، کوشتنی ژن و پیاو دەکات، بەڵام زمانی گوزارشتکردن و گێڕانەوەکە، لە ئاستێکی هێندە باڵای هونەری و ئستاتیکی دایە، کە سەرباری ئەو کەشە غەمگینییەی لە دوو توێی دەقەکەدایە، بەڵام خوێنەر چێژ لە گێڕانەوە وەردەگرێت. ئەمە بۆ شیعریش هەمان شتە. لە شیعرەکانی (فەرهاد شاکەلی) و(مارف عمر گول)دا، ئەمە هەستی پێ دەکرێت. واتە فەزای شیعرەکان، هەڵگری زمانێکی هێمن و ئارامن. لە شیعری (خۆری زیندانندا) زمانێك هەیە هێمن، ئارام ، کە دوژمنان بە نەرمی و بێ دەنگی و خرۆشاوی ڕیسوا دەکات، بەڵام لە شیعرەکانی (شەهید مەلا عەلی) دا، زمانێکی ئەو پەڕی تووڕە و هەڵکشاو دەبینرێت هەر دوو ئەزموونەکەش باس لە کەشی نێو چوار دیواری زیندان دەکەن. ئەمە لە بنەڕەتدا تێن نییە، ستایلیش نییە، چونکە ستایلی دەق دەگۆڕدرێت، بەڵکو بەرەنجامی ئەو هەستە شاراوە و ئەو بەر یەککەوتنە خودی و هزرییەیە، کە خوێنەر بە دەقێکەوە گرێ دەدات و لە یەکێکەوە بۆ یەکێکی تر دەگۆڕێت. واتا هیچ خوێنەرێك ناتوانێت، ئیحساسە دەروونییەکانی خۆی، لە میانەی خوێندنەوەی ڕۆمانێکدا، بکاتە پێوەر بۆ هەموو خوێنەران. دەشێ گۆران سەباح بەو شێوەیە لە ڕۆڵی کارەکتەرەکان لە ڕۆمانەکە گەیشتبێت، بەڵام کاتێ خوێنەرێکی دیکە ڕۆمانەکە دەخوێنێتەوە، بە شێوەیەکی دیکە لە ڕۆڵی کارەکتەرەکان بگات. بۆیە هیچ خوێنەرێك ناتوانێت، فەزای گشتی دەقێك، لە میانەی پەیوەندی بە خوێنەرەوە، ڕەنگڕێژ بکات و لای وابێت تێنی ئەم کارەکتەرە نزمە و هی تر بەرزە. یاخود گێڕانەوەکە، لە سەر یەك هێڵی گێڕانەوە دەڕوات. ئەمە بە پێی تێگەیشتن و سەلیقە و چێژی خوێنەر دەگۆڕێت و پەیوەندی بە نووسەرەوە نییە. ئیدی هەر خوێنەرە و بە شێوەیەك دەڕوانێتە ڕووداو و کارەکتەرەکانی ڕۆمانێك.

ناونانی کارەکتەرەکان:

نووسەر لە میانەی وتارەکەیدا دەنووسێت:([illegible]

[illegible] دا، ئەو هەموو کارەکتەرانەن، بەو هەمووو ناوە سەیر و سەمەرانەوە. جوانی و هونەری ڕۆمانێك لەوەدا نییە کارەکتەرەکانی زۆربن و ناویان گوڵیارو دڵ شووشە بێت، بەڵکو لەوەدایە، ئەو کارەکتەرە چەند دەتوانێت بچێتە قووڵایی هزری خوێنەر و کار لە دەروونی خوێنەر بکات و هەستەکانی بوروژێنێت. لە ڕۆمانی (ئەندێشەی مر□ق□ك) دا، کە شاکارێکی گەورەی ئەدەبی کوردییە، ڕۆمانووس وەسفی پیاوێك دەکات کە لە کڵاوە ڕۆژنەی پەنجەرەکەیەوە، تیشکەکانی ڕۆژ دەبینێت و خۆی دەدوێنێت. لە ن□قل□تی (سەگوەڕ)دا، کە ئەویش شاکارێکی ئەدەبی نەمرە، کارەکتەر بە تەنها مر□ق□کی زیندانیکراوە. لە یەك کاتدا، ئەو کارەکتەرە، هێمایە بۆ کەسیەتییەکی ش□شگێڕ، خاوەن پرەنسیپ، ستەملێکراو، یاخی، ئازاد و سەربەست. تەنانەت موکری، چەندین خەسڵەتی سایکۆلۆژییانەی مرۆڤی لەو کارەکتەرە زیندانیکراوە بەرجەستە کردووە. بۆیە مەرج نییە ڕۆمان دەیان کارەکتەری هەبێت. بەڵام کە کارەکتەریش هەبوو، نابێ بێ ناو و ئەرك و ڕۆڵ بن، جا ئەگەر ڕۆڵەکەیان لاوەکیش بێت. نووسەر لە درێژەی وتارەکەیدا، باس لەوە دەکات تا ئەو ڕۆمانە نەخوێنینەوە لە دڕندەیی تورك بەرامبەر بە کورد ناگەین، بەڵام بە پێچەوانەوە، ئێمە زەحمەتییەکی زۆرمان ناوێت تا لە دڕندەیی تورك،بەرامبەر بە کورد بگەین. ڕۆژانە، دیمەنەکانی خوێن و کوشتن و هەڵدان لە فڕۆکە و گرتن و ڕاپێچکردنی کوردەکان بۆ زیندان، لەلایەن ژەندرمە و دەسەڵاتە تۆتالیتاریەکەی ئەردۆگان دەبینین. نووسین، چەند پڕ واتا و قووڵاییش بێت، چەند کاریگەر و ناخ هەژێن و پڕ ماناش بێت، هێشتا ناگاتە ئەوەی لە واقیع ڕوویداوە و ڕوو دەدات و بینیومانەو دەبینرێت.

دواجار ئەوەی زۆر بەلامەوە سەیر بوو ئەوەبوو، کە نووسەرلەو

وتارەیدا، ئامۆژگاری بەختیار عەلی دەكات، بچێت (گۆران سەباح و ئارام محەمەد و عمر سەعید و كیاكسار ئەحمەد) بخوێنێتەوە، تاكو فێری هونەری نووسین و دەربڕین بێت. پرسیار ئەوەیە، بۆچی پێی ناڵێت (هەژار موكریانی، شكور مستەفا، مەلا جەمیلی ڕۆژبەیانی، فەرهاد شاكەلی ، شێرزاد حەسەن ، حەكیم كاكە وەیس) و چەندان چیرۆكنووس و ڕۆمانووسی تر بخوێنێتەوە؟ كەس بووە لە نووسینێكی خۆیدا، مەدح و سەنای خۆی بكات؟ مەگەر نووسەر نازانێت كە (كەس بە دۆی خۆی ناڵێت ترشە!).

وتاری:_ ڕۆمان زبڵدانی وشە نییە.

لێرەدا، بە پێویستی دەزانم هەر لە بارەی وتارێكی دیكەی نووسەر، بە ناوی (ڕۆمان زبڵدانی مێژوو نییە)، كە ئەویش لە ماڵپەڕی دەنگەكان بڵاوكراوەتەوە، سەرنجێكی كورت دەربڕم. نووسەر لەو وتارەیدا، چەند نموونەیەكی لە سەرەتا و دەسپێكی چوونە نێو دەقی چەند ڕۆمانێكی جیهانی هێناوەتەوە و پەسن و ستایشیان دەكات و هاوكات، چەند نموونەیەكیش لە ڕۆمانی كوردی، كە ئەو بە نا هونەری و لاواز ناویان دەبات. هەڵبەتە، پرسی سەرسامبوون تا ڕادەی خۆ بچووككردنەوە و شەرمكردن لە ئەدەبی نەتەوەیی خۆت، دیاردەیەكە و لە نێوەندی ئەدەبی كوردیدا هەیە و دەشبێت. ئەمە، دوو دیوی هەیە، دیوێكی بەراوردكردنانەی ئەدەبییە، كە نییە یان دەگمەنە، دیوێكیشی سایكۆلۆژییە كە ڕەنگدانەوەی ئەو داگیركارییە فەرهەنگی و كەسی و كولتوورییەیە، كە دوژمنانی كورد بە درێژایی مێژوو، پەنایان وەبەر بردووە و هەوڵی ئەوەیان داوە، ڕەگی بچووكی و خۆ بە كەمزانی، لە ئاست ئەویتری نەیاردا، لە ناخ و هزری مرۆڤی كورد دابكوتن. سەرنج بدەن، خانی، دوو سەد ساڵ بەر لە ئەوروپییەكان، باسی ناسیونالیزم و بناغەی نەتەوە لە مەم و زیندا دەكات (خوێنەر دەتوانێ بگەڕێتەوە سەر كتێبە گرنگ و نایابەكەی نووسەر و ئەكادیمی دیاری كورد، فەرهاد شاكەلی بە ناوی ناسیۆنالیزمی كوردی لە مەم و زینی ئەحمەدی خانیدا) كە هێشتا ناسیۆنالیزم وەك فیكر هەر بوونیشی نەبووە. فەرهەنگ و ئەدەبیاتی كوردی، نەك هیچی لە ئەدەبیاتی جیهانی كەمتر نییە، بەڵكو هونەریتر و بە چێژتریشە. خوێنەران دەتوانن بچن بەرهەمی ئەو نووسەرانە بخوێننەوە، كە نۆبڵی ئەدەبییان وەرگرتووە. گرفتەكە ئەمە نییە، گرفتەكە خۆ بە كەمزانی و بچووكی ئێمەیە لە نێوەندی ئەدەبی كوردیدا. چونكە بزاوتێكی پێچەوانە نییە كە بەرهەمە كوردییەكان وەربگێڕێتە سەر زمانە بیانییەكان، ئیدی ئەو بۆشایە دروست بووە. ئالان پەری، چەند شیعرێكی شاعیرێكی پەراوێز و

نەناسراوی دانیمارکی وەرگێڕاوە، لە پێشەکیدا بە شێوەیەك پەسنی ئەو شاعیرە دەدات، وەك ئەوەی گەورەترین داهێنەری دنیا بێت، کە چی کە شیعرەکانی دەخوێنینەوە، هەست دەکەین شیعرەکانی، بێ ماناترین و نا هونەریترین و سادەترین شیعرن، کە ناگەنە دامێنی قەسیدەیەکی شیعری شاعیرێکی کورد. ئەمە پەیوەندی بەوەوە نییە کە شیعری کوردی لاوازە لە بەرانبەر شیعری بیانیدا، بە پێچەوانەوە، پەیوەندەی بە نەبوونی وەرگێڕان و ئەو سەرسامییە هەیە بە خۆرئاوا، کە وەرگێڕی ئەو کۆمەڵە شیعرە و هاوتێگەیشتنەکانی ئەویش هەیانە. ئێمە نەمانتوانیوە، وێنەی ڕاستە قینەی ئەدەبیاتی خۆمان بە دنیا بناسێنین. تۆ بڵێی لەو هەموو شیعر و چیرۆك و ڕۆمانەدا، بەرهەمێکی شایستەمان نەبێت؟ سەرنج بدەن، چ بزاوتێکی گەورەی وەرگێڕان لە زمانەکانی دیکەی بیانی بۆ سەر زمانی کوردی هەیە! بەڵام بە پێچەوانەوە، زۆر بە دەگمەن بەرهەمە کوردییەکان، وەرگێڕدراونەتە سەر زمانەکانی دیکەی دنیا، ئیدی چۆن نووسەرەکانمان و شاکارەکانیشیان، لە سەر ئاستی دنیا دەناسرێن؟ بۆیە ڕۆمانی کوردیش، هیچی کەمتر نییە لە ڕۆمانە جیهانییەکان و دەکرێ بۆ پشت ڕاستکردنەوەی ئەو بۆچوونەی من، خوێنەران بگەڕێنەوە سەر ئەو ڕۆمانانەی کراونەتە کوردی، ئەو کات دەردەکەوێت کە ڕایەکەی ئێمە لۆژیکییە یاخود نا؟ بێگومان دەسپێك لە هەموو دەقێکدا، یەکەم ئەڵقەی گرێدانی دەقە بە خوێنەر و یەکەم دەروازەی چوونە نێو دەقیشە لە دوای ناونیشان وەك ئاماژەیەکی گشتی دەق. زۆرجار سیحری گێڕانەوەی ڕووداوێك لە سەرەتاوە، ئەو هەستە لای خوێنەر دروست دەکات کە بە دوای ڕووداوەکان دابچێت و کەمەندکێشی بکات، واتا لە سەرەتای دەقەوە، هەر تەنها گێڕانەوە یاخود سەرەتای باسەکان گرنگ نییە، لەوە گرنگتر ئەوەیە چیرۆکنووس یاخود ڕۆماننووس، چەند دەتوانێت لە ڕێگەی ئەو دەسپێکەوە، خوێنەر بباتە نێو ڕووداوەکانی دەقەکە. گەلێك جار دەسپێکی دەقێك هەر لە سەرەتاوە ئەو تێڕوانینەمان بۆ دروست دەکات کە بە دوای ڕووداوەکانەوە بچین. لە هەندێ دەقی چیرۆك و ڕۆماندا، دەسپێکی دەقەکە لە ڕووی سیحری گێڕانەوە و تەکنیکی داڕشتنەوە هێندە لاواز و نا هونەرییە، کە هەر لە سەرەتاوە خوێنەر درك بەوە دەکات کە ئەوەی دەیخوێنێتەوە چیرۆك و ڕۆمان نییە، بەڵکو گێڕانەوەیەکی میللییانەی حیکایەت ئامێزە و هیچ بنەمایەکی هونەری گێڕانەوەی چیرۆکی تێدا نییە. کە واتا دەسپێکی دەق گرنگە، چونکە دەروازی چوونە نێو دەق و ئەڵقەی گرێدانی خوێنەرە بە دەق، بەڵام هەڵەیە هەموو ڕۆمان لە دەسپێکدا کورت بکەینەوە، یاخود بۆچوونمان وابێت کە دەسپێکی ڕۆمانێك سەرنج ڕاکێش و پرسیار دروستکەر نەبوو، ئیدی نووسەرەکەی کەسێکی بۆ

توانایە. لە ڕۆمانی (گرەوی بەختی هەڵالە) دا، لە بری دەسپێك، کۆتایەکەی هێندە جوان و سەرنج ڕاکێشە، کە چێژێکی تایبەت بە خوێنەر دەدات. ڕۆمان گێڕانەوەیە، گێڕانەوەش هەر تەنها دەسپێکی نییە، بەڵکو کۆتاییشی هەیە، کە واتا ئەوەی لە سەرەتادا نەبوو، لەوانەیە کۆتایەکەی بە شێوەیەکی تر بێت. ئەو ڕۆمانانەی نووسەر بە نموونە هێناویەتییەوە، لە ڕووی دەسپێکەوە، هیچ جیاوازییەکی هونەری، ئستاتیکی و بابەتییان لەگەڵ ڕۆمانی کوردیدا نییە. جیاوازییەکە لەوە دایە، کە ئەوان بیانین و هی ئێمەش کوردن. من لێرەدا، نموونە لە دەسپێکی چەندین ڕۆمانی جیهانی دەهێنمەوە، کە کراونەتە کوردی و نووسەرەکانییان لە نووسەرە هەرە دیار و هەندێکییان براوەی خەڵاتی نۆبێلیشن، تاکو بزانین ئەو دەسپێکانە، هیچ هونەر و داهێنانێکییان تێدایە، زیاتر لە دەسپێکی ڕۆمانی کوردی بێت؟ بۆ نموونە:_

*ڕۆمانی (دیوار) ی سارتەر، ئەمە سەرەتای ڕووداوەکان و دەسپێکی ڕۆمانەکەیە:_(ڕاپێچی ژوورێکی گەورەی سپییان کردین، چاوانم پێ بەرزەفت نەدەکرا، چونکە ڕووناکییەکە چاوانمی ئازار دەدا).

- ڕۆمانی (10 خولەك و 28 چرکەی) ئەلف شەفیق، ئەمە سەرەتا و دەسپێکییەتی:_(ناوی لەیلا بوو، بە تەکیلا بانگ دەکرا، لای هاوڕێ و لەشکڕەکانی بەو ناوە ناسرابوو).
- ڕۆمانی (پایز دوا وەرزی ساڵە) ی نەسیمی مەرعەشی، کە باشترین ڕۆمانی ساڵی 2015 ی ئێران بووە، ئەمە دەسپێك و سەرەتاکەیەتی:([illegible]). *[illegible]: (زۆر لە مێژ بوو میوانەکان ڕۆیشتبوون، نیو بە تێی شەو ڕاکشابوو، هەر خاوەن ماڵ وسێرگی و فلادیمێر لە ژوورەکە مابوونەوە).
- ڕۆمانی (منداڵ و پیاوەکان) ی موحسین ڕەملی، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(بۆ تێڕەکردنەوەی مەرگی کچەکەم لە عێراق، بیست و هەفت منداڵم لە ئیسپانیا و کۆڵۆمبیا هێنایە دنیاوە).

*ڕۆمانی (کش وڵات)ی شەهید، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(موژدە ئەی عەبدولرزاقی جەبران، ئەی هاوڕێی ئەندێشە جوانەکانی نێو چیرۆك و حیکایەتە گەورەکان).

*ڕۆمانی (ئازاری خۆشەویستی) ئەلبیرتۆ مۆرافیا، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(ئەڵێم، پێمخۆشە لە بارەی ژنەکەمەوە بدوێم).

*ڕۆمانی (تەنیایەکی ئێجگار بە هەرا و زەنای) بوهومیل هرابل، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(سی و پێنچ ساڵە ئیش لە کاغەزی گەڕاوە دەکەم سی و پێنچ ساڵە کتێب و کاغەزی گەڕاوە دەپەستێوم) دڵنیام ئەگەر ئەمە دەسپێکی ڕۆمانێکی کوردی بوایە، گۆران ئەوەشی وەك نموونە لە وتارەکەی، بۆ شکاندنی ڕۆمانی کوردی دەهێنایەوە.

*ڕۆمانی (دایکم) ی تاهیر بن جەللون، کە یەکێکە لە ناودارترین ڕۆماننووسەکانی دنیا، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(دایکم لە کاتی نەخۆشکەوتنییەوە، گۆڕاوە بۆ بوونەوەرێکی سیسەڵەی بچکۆڵەی کاڵەوەبوو بانگی تاکەکانی خێزانەکەی دەکات) مەگەر مرۆڤ کە نەخۆش و پیربێت، هەر وای لێ نایەت؟ ئەمە چ داهێنانێکی تێدایە، لە دەسپێکی نموونەی ئەو ڕۆمانە کوردییانە زیاتر بێت، کە نووسەر لە وتارەکەیدا بە نموونە باسییان دەکات و ڕەخنەیان لێ دەگرێت.

*ڕۆمانی (سەربوردەی دایك) ی جەنگیزی ئیتماتۆف، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(ژنێکی تەنیا، بە کراسێکی خاوێن و سوخمەیەکی ڕەش و لەچکەیەکی سپی، بە باریکە ڕێگەیەکی پەرێزە گەنمێکدا بە هێواشی دەڕوات).

*ڕۆمانی (قارەمان و گۆڕەکان) ی ئێرنستۆ ساباتۆ، کە یەکێکە لە ناودارترین ڕۆماننووسەکانی دنیا، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(شەممەیەکی مانگی ئایاری 1953 بوو، دوو ساڵ بەرلە ڕووداوەکانی باراکاس، گەنجێکی باڵا بەرز لە سەر یەکێك لە شۆستەکان پیاسەی دەکرد) ئەمە هیچی تێدایە، زیاتر بێت لە ڕۆمانی ڕۆماننووسانی کورد؟

*ڕۆمانی (بیرەوەری سۆزانییە غەمبارەکە) ی مارکیز، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(لە ساڵانی نەوەتی تەمەنمدا، حەزمکرد عشقە شەوێکی شێتانە لەگەڵ کچێکی هەرزەی نەکراوەدا، پێشکەش بە خۆم بکەم رووسا کابارکاسم وەبیر هاتەوە).

*ڕۆمانی (ئاغا و نۆکەر) ی لیۆن تۆڵستۆی، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(یەکێك لە دەیەی ساڵانی هەفتا بوو، قەدیسی کلێسەی گوندەکە، ڕێو ڕەسمێکی بۆ ئەو ڕۆژە پیرۆزە ڕێکخستبوو) کەس هەیە لە تۆڵستۆی ناودارتر؟ ئەم دەسپێکە هیچ ئستاتیکا و داهێنانێکی گەورەی تێدایە؟

*ڕۆمانی (باڕۆنی سەر دارەکان) ی ئیتاڵۆ کالڤینۆ، ئەمە

سەرەتاکەیەتی:_(پانزەی ژانیوەری ساڵی 1767 بوو، دواهەمین ڕۆژ بوو کە کۆزیمۆ لاقرۆسی برام لە نێو ئێمە دەژیا، من ئەو ڕۆژەم جوان لە بیرە کە دەڕۆی دوێنێیە).

- ڕۆمانی (باڵاخانەی یاقوبییان) ی عەلا ئەسوانی، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(مەودای نێوان گوزەری پەهلەر، لەو شوێنەی دەسوقی زەکی بەگ لێی نیشتەجێ بوو، لەگەڵ نووسینگەی باڵاخانەی یاقوبیان سەد مەتری تێپەر نەدەکرد).
- ڕۆمانی (ئاهەنگی ماڵئاوایی) میلان کۆندێرا، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(سەرەتای پاییز بوو لە نێو دەربەندە قەشەنگەکەوە، درەختەکان ڕەنگی زەرد و سوور و قاوەیان گرتبوو، وا دەهاتە بەرچاو، مەڵبەندی تەندروستی شارۆچکەکە، بە بڵێسەی ئاگر گەمارۆ درابێت).
- ڕۆمانی (وڵاتی کوێران) ی هێربرت جۆرج وێڵس، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(ئەو شاخەوانێك بوو لە نزیك شاری کیوتێر، پیاوێکی گەڕۆك و دنیا دیتە بوو).
- ڕۆمانی (ڕوحی ئێمە لە شەودا) ی کینت هاروف، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(ئەو کاتەی کە ئادی مۆر، پەیوەندی بە لیس واتەرسەوە کرد، ئێوارەیەکی درەنگی مانگی مەی بوو پێش خۆر ئاوابوون).
- ڕۆمانی (کوێری) ژوسێ سارامگۆ، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(چرا زەرد بوو، دوو ئوتومبێلەکەی پێشەوە، بەر لەوەی چرا سەوز بێ تیژ تێپەڕین) ئەمە مانای وایە، کەسێك پێچەوانەی ڕێساکانی یاسای هاتووچۆ ئوتومبێلی لێخوڕیوە. هیچ داهێنانێکی تێدایە، زیاتر بێت وەك دەسپێك و سەرەتا لە ڕۆمانی کوردیدا؟
- ڕۆمانی (بەفری کلیمانجارۆ) ی ئەرنست هەمنگوای، کە یەکێکە لە ناودارترین ڕۆمانەکانی دنیا، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(ئەوەی بەلامەوە سەیرە ئەوەیە، کە هیچ ئازارێکی نییە، ئەمەی گوت و دواییش لە سەری ڕۆیشت، ئەمەش وا لە مرۆڤ دەکات هەست بە دەست پێ کردنی بکات).
- ڕۆمانی (گرگنی) ی پیێر لاگەرکڤیست، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(من بیست و شەش ئینج درێژم، ئەندامەکانی لەشم، لەگەڵ یەکتریدا گونجاو و پێگەیشتوون، ڕەنگە سەرم لە سەری ئاسایی نەختێك زلتر بێت) ئەم دەسپێکە، چ جوانی و داهێنانێکی تێدایە؟ مەگەر سەرەتای ڕۆمانەکانی (کاراون کاکەسوور و عەتا محمەد و شێرزاد حەسەن) و دەیان ڕۆماننووسی دیکەی کورد، جوانتر و بە چێژتر و سەرنجڕاکێشترنین؟

- ڕۆمانی (مەسیح لە خاچ دەدەنەوە) ی نیکۆس کازانزاکیش، کە یەکێك لە شاکارە هەرە دیارەکانی دنیا، ئەمە سەرەتاکەیەتی:_(ئاغای گوندی لیکۆڤریسی، لە بانێژەی ماڵەکەیدا، کە بە سەر گۆڕەپانی ئاوایدا دەنۆڕێ، سەبیل دەکێشێ، مەی دەنۆشێت و نمە نمەش باران دەبارێت).

هەڵبەتە، دەتوانم ناوی سەد ڕۆمانی دیکەی وەرگێڕدراو، ئاماژە پێ بدەم، کە سەرەتا و دەسپێکیان نەك هەر هیچیان لە ڕۆمانی ڕۆماننووسانی کورد زیاتر نییە، بگرە ڕۆمانی کوردی دەسپێکەکەی هونەریترو جوانتر و بە چێژتریشە. نە ڕۆمان، نە شیعر و چیرۆکی کوردی، لە هی جیهانی کەمتر نییە. بە بڕوای من، شێرکۆ بێکەسلە ڕووی شیعری بەرگریی و شۆڕشگێڕییەوە، زۆر لە مەحمود دەروێش لە پێشترە، بەڵام کە دەروێش دەناسرێت و شێرکۆ ناناسرێت، پەیوەندی بەو دیدە نەتەوە پەرستی و هەڵپەرستییەوە هەیە، کە سیاسەتی دنیا ئاراستە دەکات. ئەدەبی جوان و داهێنەرانە، بە ناسراویی و خەڵات و نۆبڵی ئەدەبەوە نییە. کەس ئەوەندەی فارسەکان، فەرهەنگ، کولتوور، شارستانیەتییان هەیە؟ بەڵام هەتا ئێستا نووسەرێکی فارس نۆبڵی ئەدەبی وەرنەگرتووە. نەجیب مەحففوزیش، لە سۆنگەیەکی سیاسی وەریگرت. کورد دەیان ڕۆماننووس و ڕۆمانی جوانی هەیە، بەڵام گرفتەکە پەیوەندی بە سیاسەت و نەبوونی قەوارەوە هەیە. بۆیە ئەوە نابێتە پێوەر بۆ ڕەتکردنەوە و بە کەم نیشاندانی ڕۆمانی کوردی، کە ئاخۆ دەسپێکەکەی جوانە یان نا؟ چونکە وەك وتمان ڕۆمان بە تەنها دەسپێك نییە و کورتکردنەوەشی بۆ سەرەتا و دەسپێ ًك، هەوڵێکە بۆ کوشتنی چێژی خوێنەوە و بەردەوامی خوێندنەوەی ڕۆمان لای خوێنەر. هەرچی سەبارەت بە درێژدادڕی و کورتکردنەوەی سەرەتای ڕۆمانەکانە لای نووسەر، ئەوا بە پێویستی دەزانم، لە بارەی درێژدادڕی و ئەو نموونانەی نووسەر ڕاستیکردوونەتەوە، چەند سەرنجێك دەربڕم. دیارە هەموو درێژدادڕییەك لە ڕۆمان و چیرۆکدا، ناچێتە خانەی خەسارکردنی وشە و ڕستە، چونکە لە زۆر کاتدا، بینای هونەری دەقەکە، لە ڕێگەی وەسف و شیکاریی و چوونە نێو قووڵایی وێنەکانەوە، ئەوە دەخوازێت زمان بە مەبەستی گەیاندنی مانای زیاتر، درێژتر بکرێتەوە بۆ نموونە:_

مەلای مزگەوتی مەلای گەورە.

کە حەسەن حەیران دەچڕێت.

- دەست دەبەیتە نێو گیرفانی پانتۆڵەکەت، هەر بە دەست گۆڕان،

دەزانیت تەسبیح و پاکەتی جگەرە و چەرخ و قووتووی پەمپی ڕەبێکەت پێیە. ئەم دەربڕینە کە لە کۆمەڵە چیرۆکی (ئاسمانی سوور) دا هاتووە، بە هیچ شێوەیەك درێژدادڕی نییە، چونکە لە کرداری یەکەمدا، کاری دەست تەنها چوونە نێو گیرفانە، لە کرداری دووەمدا، کاری دەست ئەمجارەیان لە نێو گیرفاندا ئەوەیە، بزانێت چی و چەند شت لە نێو گیرفاندایە بە هەمان شێوە ڕەنگە خوێنەرانێك بپرسن، ئەی پەمپی ڕەبێ خۆی لە نێو قووتوو، یان کارتێنی تایبەتی خۆی نییە؟ بەڵام لەو پەڕەگرافەدا، پەمپەکە لە نێو قووتووەکەدایە، قووتووەکەش لە نێو گیرفاندایە، کارەکتەرەکە کە دەستی بە شتەکان دەکەوێت، بەر پەمپەکە نا، بەر کارتێنی پەمپەکە دەکەوێت، بۆیە ئەگەر پەمپەکە بێ کارتێن بووایە، پێویستی بەو وردەکارییە نەدەکرد.

زمانی کوردی، زمانێکی ورد و دەوڵەمەندە بە وشە و هاواتاکردن و گوزارشتکردن. بڕوام وایە، هیچ وشەیەك لە زمانی کوردی زیادە نییە و هەموو وشەیەك مەغزا و ناوەڕۆکی زمانەوانی و فەرهەنگی خۆی هەیە. ئەو وردەکارییە، زۆر جار دەبێتە گرفتێك لە بەراوردکردنی زمانی کوردی لەگەڵ زمانەکانی تر، یاخود لێکدانەوە و هەڵسەنگاندنی چونکە مەرج نییە هەموو وشەیەك لە چوارچێوەی زمانەوانی و مانایی خۆیدا، بە تەنها وەك کۆنسێپتێك مانا بگەیەنێت. وشە هەیە هەتا لە نێو ڕستەیەکدا ئاماژەی پێ نەدەیت، ناتوانیت وەك لایەنی مۆرفۆلۆژی، لێکدانەوەی بۆ بکەیت و مانای بدەیتە پاڵ. بۆ نموونە:_

- وشەی (قۆڵ) بە مانای ناشرین دێت، بەڵام لە هەمان کاتیشدا هێمایە بۆ چاڵ و قووڵایی.
- وشەی (پەڕ) دەکرێ وەك پەڕە کاغەز بخوێنرێتەوە، هاوکات بە مانای پەڕی باڵندەش دێت.
- وشەی (سەرمایە) هەم مانایەکی ئابووری دەگەیەنێت، هەمیش مانایەکی سرووشتی.
- وشەی (گەروو) بە مانای هەوك دێت، لە هەمان کاتیشدا بە مانای باسك، واتا گەرووێکی درێژ دێت.

(لە گەرووم ئاوابوو) واتا شتێك لە قووڵگی چۆتە خوار.

(لە گەرووەکە ئاوابووم) بە مانای لە شوێنێکی زەوی کە باسك یان گەروو بووە، ئاوابووە و پەڕیوەتەوە بۆ شوێنێکی دیکە.

- خڕ، واتا بازنەیی (زەوی خڕە)، خڕ زۆر جار بە مانای هەمووانیش دێت (خڕ ئەو پەتایەیان گرتبوو).

ئەگەر زمانی کوردی لە ئاستی دەربڕین و نووسینیشدا، ستاندار و یەك زمان نەبێت، بەڵام چەندین ڕێسای زمانەوانی و ڕێنووسی هەیە و ڕەنگە لە کاتی نە نووسینی پیتێك، یان دەنگێك، تەواوی مانای وشەکە لە ئاستی دەربڕین و گەیاندندا گۆڕانی بەسەردا بێت. لە هەندێ کاتدا، نەنووسینی تەنها وشەیەك سەرلەبەری مانای ڕستەکە دەگۆڕێت. بۆ نموونە:([illegible] :(ئەو کوڕە کێ بوو) لێرەدا کوڕ بە مانای کەسێك دێت کە ناوێکی نادیارە، بەڵام کاتێ دەڵێین:_(ئەو کووڕە کێ بوو) دەبینین سەرتاپای مانای ڕستەکەی گۆڕیوە، چونکە (کووڕ) لێرەدا بە مانای کووڕبوونەوە دێت. زۆرجار نووسینی یەك ڕستە کە وشەکانییان وەك یەکە، بە خاڵبەندی مانەکەیان دەگۆڕێت.

دەشێ خەسار ناسی لە وشە و نووسین لای زۆرلە نووسەرانی کورد هەبێت، درێژدادڕیش دەبێت، بێگومان هەشە، بەڵام ئەمە پەیوەندی بەوەوە نییە کە وشە لە زمانی کوردی زیادە و پێویست ناکات هەموو وشەیەك بنووسرێت. بەڵکو دەگەڕێتەوە سەر ئاگایی و زانیاری نووسەر لە بارەی زمانەوە. ئێستا، لە سەر ئەو نموونانە دەوەستین، کە گۆران سەباح ڕەخنەی کردوون و بڕوای وایە درێژدادڕییە لە ڕۆمانی کوردی و ئەو جارێکی ترکورت و پوختیان دەکاتەوە. بەڵام ئەوەی لێرەدا پێویستە ئاماژەی پێ بدرێت ئەوەیە، ئایا ئەوەی ئەو بە درێژدادڕی دەزانێت، دەشێ لای نووسەری ڕۆمانەکەش بە هەمان شێوە بێت؟ یان بە مەبەستێکی دیکەی وەسفی و وردەکاریی بە کاری هێنا بێت؟ بۆیە بە بڕوای من ئەوەی ڕۆمانووسەکانی ئێمە نووسیویانە، ناچێتە خانەی درێژدادڕییەوە، بەڵکو جۆرێکە لە ئاگایی نووسین و وردەکاری وەسف و زمان، کە دەبێ خوێنەر درکی پێ بکات. بۆ نموونە:_

- جان دۆست لە ڕۆمانی (میرنامە)، لە سەرەتای ڕۆمانەکەدا دەنووس□ت:([illegible]

□□□□□ □□□□□□□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□ □□□□□ □□□□□ □□□□□□□:(لە نێو گۆڕەکە گوتی ئیتر بەسە) بێگومان، ئاسمان و ڕێسمان جیاوازی لە ڕووی واتایی و ناوەڕۆکەوە ، لە نێوان ئەوەی جان دۆست نووسیویەتی و ئەوەی گۆران دەیڵێت هەیە. ئەم دوو دەربڕینە، ڕاستە هەمان مانا دەگەیەنن، بەڵام پەیوەندییان بە دوو باری سایکۆلۆژیی، ژینگەیی، شوێن و دەلالەتەوە هەیە. لێرەدا، بۆ بەرچاو ڕوونی نووسەر و خوێنەرانیش، لە سەریان دەوەستین. هەڵبەتە، مرۆڤ کە لە نێو گۆڕبوو، واتا لە نێو تۆز و خۆڵ و دەشێ قوڕیش دابێت، چونکە سرووشتی ناو گۆڕ وایە، کە لەو شوێنەش بوو، دواجار جلوبەرگەکانیشی تۆزاوی دەبن، بۆیە دەبینین کارەکتەرەکە، سەرەتا تۆز و خۆڵ لە خۆی دا ئەتەکێنێ، ئەوکات هاوار دەکات، بەڵام ئەوەی گۆران دەیڵێت، پەیوەندی تەنها بە کارێکی دیاریکراوەوە هەیەکە ئەویش (هاوار) کردنە. لە دیمەنی یەکەمدا، مرۆڤێك هەیە، تۆز و خۆڵ لە خۆی دا ئەکوتێت و هاوار دەکات، بەڵام لە دیمەنی دووەمدا، تۆز و خۆڵ بوونی نییە. بەمەش لە ڕستەی یەکەمدا، بکەرەکە دوو کار دەکات، بەڵام لە ڕستەی دووەمدا، بکەرەکە تەنها کارێك دەکات کە ئەویش هاوار کردنە. ئەمە وێرای ئەوەی کە کەسێك لە نێو گۆڕبێت، واتا لە نێو تۆز و خۆڵدایە.

- میران ئەبراهام لە ڕۆمانی (نیشتمانی سارا) دا نووسیویەتی:_ (لە سەردەمی منداڵیمەوە، بەردەوام پیاوێکی ڕیش سپی کورتە باڵا، ڕەنگی چاوەکانی قاوەیی و لووتێکی قنج، کەوا و سەڵتەی لەبەر دایە و مشکییەکی ڕەشی بە توندی بە سەرەییەوە پێچاوە، فەقیانە سپییەکانی زوو زوو لە بازووی توند دەکات) نووسەر بڕوای وایە ئەوە هەموو دڕێژدادڕییە میران کردوویەتی و پێویست بە هیچ لەم وردەکارییانە ناکات و دەبوو بنووسێت:_(کورتە باڵایەکی ڕیش سپی جرپن، فەرنجییەکی بۆری لەبەر دایە و بە چاوە قاوەییەکانی سەیرم دەکات) لە ڕاستیدا، ئەوەی میران نووسیویەتی درێژدادڕی نییە، بەڵکو وردەکاری وەسفی پۆشاکی پیاوەکەیە و تیایدا ڕۆمانووس وێنەیەکی تایبەتی داوەتێ، ئەمە لەلایەك، لەلایەکی دیکەوە، دەبوو نووسەر ئەوە بزانێت هەموو جل و بەرگێکی پیاوانە، فەقیانەی سپی نییە، بەڵکو ئەمە بۆ جۆرە پۆشاکێکی تایبەتە، کە جیا دەکرێتەوە لە پۆشاکی کوردی دیکە. مەگەر جلو بەرگی کوردی، جۆرەها شێوە و ئامازەی نییە؟ کە ڕۆمانووس ئامازە بە فەقیانەی سپی دەکات، ئەمە وەسفی جل و بەرگی پیاوەکەیە، نەك درێژدادڕی و خەسارکردنی وشە. مەگەر هەموو کەسێك کەوا و

سەڵتە لەبەر دەکات و فەرەنجی دەخاتە سەر شانی؟ پاشانیش زەمەنی دیتنی پیاوەکە، زەمەنی (منداڵییە)، ئایا ئەوەی گێڕان نووسیویەتی هیچ زەمەنێکی تێدایە کە هێما بێت بۆ تەمەن و قۆناغی ژیانی کارەکتەرەکە؟

- هێشەنگ شێخ محەمەد لە دەسپێکی ڕۆمانی میدیادا نووسیویەتی:(سەعات چواری ئێوارەی ناوەڕاستی مانگی نیسان بوو، بارینی گەواڵە بارانێك ئەو ناوەی تەڕو سارد کردبوو، خەلیفە عوسمان دەستی پێکرد، ئەڵڵائەڵڵائەڵڵا) گێڕان لە بارەی ئەو دەسپێکەوە دەڵێت:(شتێکی نامۆ نییە، خەلیفە ئیشی ئەوەیە زیکر بکات، شتێکی نوێی تێدا نییە) بڕوام وایە، نووسەر لە خوێندنەوە هەڵسەنگاندنی ئەو پەرەگرافەدا ورد نەبووە، چونکە لەو دەسپێکەدا، هەر تەنها خەلیفە بوونی نییە، بەڵکو ناوەڕاستی مانگی نیسانیش هەیە. من ئەو ڕۆمانەم هێشتا نەخوێندۆتەوە، بەڵام لە میانەی ئەو نووسینەدا، ئەو پرسیارەم لادروستبوو، کە ڕۆماننووس لە دوانزە مانگدا، بۆچی باسی (نیسان) ی کردووە و باسی (ئایار) و(حوزەیران) و (ئاب)ی نەکردووە؟ دواتریش، بۆچی لە مانگی نیساندا، باسی ناوەڕاستی ئەو مانگە دەکات؟ کە واتا ئەمە هەر تەنها ئەوە نییە ڕۆماننووس باسی خەلیفە دەکات و خەلیفەش ئیشی زیکر کردنە ئەگەرچی بۆ زانیاریی نووسەری وتارەکەش، خەلیفە هەموو کات زیکر ناکات، بەڵکو کات و ساتی زیکر و چوونە نێو تقوسی دینییەوە کات و ساتی خۆی هەیە، دەکرێت لە ئاماژەدان بە ناوەڕاستی مانگی نیسان، خوێنەر بیری بۆ چەند ڕووداوێك بچێت بۆ نموونە:_(14/4) ڕۆژی ئەنفالەکانە و تەنها لەو ڕۆژەدا، لە گوندی جەلە مێرد (ئەگەر هەڵە نەبم ئەو گوندە بوو) بیست هەزار گەرمیانی ئەنفال کرا ڕۆژی (16/4) دۆڵی بالیسان کیمیا بارانکرا، ئەو ڕۆژە بە ڕۆژی ژینگەی کوردستان دیاریکراوە هاوکات، لە سێیەمین چوارشەممەی مانگی نیسان، جەژنی ئێزیدییەکانە ئەمانە چەند ڕووداوێکن لە ناوەڕاستی مانگی نیسانن، کەواتا دەکرێ بڵێین پێویست بەو هەموو وردەکارییە ناکات، لە ڕۆمانەکەدا؟ ، من هاوبۆچوونی نووسەرم کە درێژدادڕی لە ڕۆمانی کوردیدا، بە ئەندازەیەکی زۆر لای گەلێك لە ڕۆماننووسان بوونی هەیە، بەڵام هەرچی گوترا، مەرج نییە درێژدادڕی بێت. هەندێك جار، سرووشتی گێڕانەوەی ڕووداوەکان، وەسف و هونەرکارییەکانی دەربڕین، ئەوە دەخوازن کە ڕۆماننووس، هێڵی گێڕانەوە درێژ بکاتەوە.
- کاروان کاکەسوور لە دەسپێکی ڕۆمانی (ماڵی نانی)

نووســــیویەتی: ([illegible]) [illegible]: (تکایە ڕۆمان بەم دۆرە تەقلید و سواوانە دەسپ پێ مەکەن، هیچی تێدا نییە، خوێنەر لە سەرەتا وازی لێ دێنێت) دەشێ ئەم دەسپێکە بۆ نووسەر هیچی تێدا نەبێت، بەڵام ئەو ناتوانێت ئەم تێگەیشتنەی خۆی بەسەر هەموو خوێنەرێك بگشتێنێ، پاشان ئەم دەسپێکە هیچی تێدا نییە؟ مەگەر ڕۆماننووس هەر لە سەرەتای ڕۆمانەکەوە هزری خوێنەر بە ڕووداو و کارەساتێکی بزر ئاشنا ناکات کە دەشێ لە میانەی گێڕانەوەی چیڕۆکەکە بیزانێت؟ خوێنەر دەپرسێ بۆ نەدەکرا؟ دەبێ چی ڕوویدات ئەگەر چیڕۆکەکە بگێڕدرێتەوە؟ بۆیە بە بڕوای من گەورەترین هەڵەی خوێنەر ئەوەیە، دنیابینی خۆی بکاتە پێوەر بۆ خوێندنەوە و دنیابینی خوێنەرانی تر، چونکە نابێ ئەوەمان بیر بچێت هەموو دەقێك، جۆرێك لە چێژ و تایبتمەندی و ڕەهەندی واتایی لای خوێنەران هەیە و خوێنەرانیش، لە ئاستی هزر و دنیابینی و تێگەیشتندا، هەموویان وەك یەکتری بیر ناکەنەوە و دەقێك ناخوێننەوە. مەرج نییە لە ڕۆماندا هەرچی گوترا و نووسرا ، بچێتە خانەی درێژدادرییەوە. درێژدادڕیی، وەك خەسڵەتێکی هونەری لە ڕۆمانی کوردیدا، بە ئەندازەیەکی زۆر دەبینرێت، بەڵام دەبێ درێژدادڕیی و وردەکارییەکانی وەسف و هونەرکاریی گوزارشت و دەربڕین، زۆر بە وردی لە یەکتری جیا بکەینەوە، بۆ ئەوەی کاتێ ڕۆمانێکمان خوێندەوە، بزانین درێژدادڕیی تێدایە، یان ڕۆماننووس مەبەستی دیکەی هەیە، لە درێژکردنەوەی زمان و دەربڕیندا.

نووسەر، لەمیانەی بەراوردکردنی چەند ڕۆمانێکی بیانی بە کوردی، وەك باسمان کرد، پەسنی ڕۆمانە بیانییەکان دەدات. بەڵام ئەگەر بە وردی، بەراوردی ئەو دەسپێکانە، بە دیدگایەکی بەراوردکاریی و ئەدەبییانە، نەك سۆز و کەوتنە ژێر کاریگەری ئەدەبی ئینگلیزی و جیهانی بکەین، ئەوا جیاوازییەکی ئەو تۆ لە نێوان ئەو ڕۆمانانە، لە ڕووی سەرەتا و ڕستەی یەکەم نابینین. لێرەدا، هەر لە و ڕۆمانانەی نووسەر لە وتارەکەیدا بە نموونە دەیانهێنێتەوە، ئەو بەراوردکارییە دەردەخەین. بۆ نموونە:

- (خۆشبوو بیانسووتێنی) ڕۆمانی، (فەهرەنایت 451) ی ڕەی برادبێری.
- (من لە بەرەبەیانی یەکەمەوە زانیم دیلی کردووم) ڕۆمانی،

(دواهەمین هەناری دنیا) ی بەختیار عەلی. دەسپێکی ڕۆمانە بیانییەکە، هیچی داهێنەرتر و سەرنجڕاکێشتری تێدایە، لە هی بەختیار عەلی زیاتر بێت؟

- (دەیزی قاتێکی ڕەشی لە بەرکرد، یەخەی هێندە درێژبوو، دەیتوانی دەرسی فەلسەفە بڵێتەوە). (harlangoben_ d0ntlet go).
- (بۆ خۆشم باوەڕم نەدەکرد، چۆن لە پڕ و بێ هیچ پێشینەیەك دەوڵەمەند بووم) ڕۆمانی (خەونی پیاوە ئێرانییەکان) ی ماردین ئیبراهیم. کامیان دەسپێکی سەرنجڕاکێشی هەیە؟ مامۆستایەك فەلسەفە بڵێتەوە، یان لە پڕ دەوڵەمەندبوونی کەسێك کە چەندین ئاماژەی کەسی و کۆمەڵایەتی و ئاکاریی و پەروەردەیی دەگەیەنێت.
- (کتێبەکە ئەستوور و ڕەش بوو بە تۆز هاتبووە داپێشین) (A.S.BYATTS).
- (هەرکەسێك لە ژیانیدا هەیە، بۆ ئەوەی بە خۆی بزانێت، هەست دەکات قورسایی کەم دەبێت و سووك دەبێت) ڕۆمانی، (ڕێبەری کتێبسازە کوژراوەکان) ی عەتا محەمەد. سەرنج لە هەردوو ڕستەکە بدەن، ئاخۆ کامیان سەرنجڕاکێشتر و پڕماناترە؟ بێگومان، دەتوانم گەلێك نموونەی دیکەش هەر لە خودی وتارەکەی نووسەر بێنمەوە، بەڵام چونکە لە (ئینگلیزی نووسین) باش نیم، بەوەندە واز دەهێنم. بڕوام وایە نووسەر لە هەر یەك لەو دوو وتارانەی، یان پەلەی کردووە لە نووسین و خوێندنەوەی ڕۆمانەکان، یان هەر بەمەبەست و بۆ شکاندنی ڕۆمانی کوردی ئەمانەی نووسیوە. ساڵانێکە لە نێو خوێندنەوەی دنیای ڕۆمان دام و گەلێك شیعر و چیرۆك و ڕۆمانی بیانی وەرگێڕدراوم خوێندۆتەوە. بۆیە جیاوازییەکی ئەوتۆ (ئەگەر هەشبێت زۆرکەم) لە نێوان ڕۆمانی کوردی و بیانی نابینم. بە پێچەوانەوە، زۆرجار تا هەندێك نووسین و تێکستی کوردی نەخوێنینەوە، درك بەوە ناکەین کە ئێمەش ڕۆمانی جوان و ڕۆماننووسی بە توانامان هەیە.

*سەرنج:_خوێنەران دەتوانن بۆ خوێندنەوەی هەردوو بابەتەکەی نووسەر، بگەڕێنەوە سەر بەشی ئەدەبی ماڵپەڕی دەنگەکان.

ڕواندز_نەورۆزی_

2021

فێدێریکۆ گارسیا لۆرکا چەند نموونەیێك لە شیعرەکانی.. لە عەرەبییەوە: نەژاد عزیز سورمێ

ئەوەی لە ژیانی شاعیر و شانۆنووس و شێوەکاری ئیسپانیایی فێدێریکۆ گارسیا لۆرکادا جێی ڕامانە خۆڕسکی و تێکەڵاویەتی لەگەڵ دەوروبەر، حەزی لەگەڕان بوو، ئەو گوند و ئەو گوندی دەکرد، بە تایبەتی زۆر تێکەڵی قەرەجان دەبوو .

لۆرکا هەمیشە لە قاوەخانەو چایخانەکانەوە نزیکتر بوو ، لەناو هاوچین و هاوزەوقەکانی تا خەڵکی دیکە

رافاییل ئەلبێرتی لە بارەی لۆرکاوە دەڵێ :

لۆرکا بارگەیەکی کارەبایی لە شووشی و ناسکیدا ل□ ه□د□قووڵا گوێگرەکانی دەخستنە کەش و هەوایەکی ئەفسوناوی ،کە دەئاخفی یا شیعری دەخوێندەوە یاخود دیمەنێکی شانۆیی نمایش دەکرد یا گۆرانی دەچڕی و پیانۆی لێ دەدا بە تەواوی سەرنجی ڕادەکێشان ..

یا سالیناس کە حەوت ساڵانیش لە پێش لۆرکاوە بوو هەمیشە دەیگوت: ((لە ناوماندا دەدرەوشایەوە ، ئێمەش لەوە زیاترمان لە دەست نەدەهات شوێنپێی هەڵبگرین ..))

لۆرکا بێجگە لە شیعر، بێجگە لەوەی پیانۆژەنێکی کارامەیش بوو ، بە هەردوو شانۆیی (زەماوەندی خوێن)و (ماڵی برناردا ئالبا) زۆرتر ناسرا تاڕادەی ئەوەی چووە ڕیزی شانۆنووسە ناسراوەکانی ئیسپانیا .

لەلایەکی دی مەرگی لۆرکا لە خۆیدا تراژیدیاییەك بوو ، کە بە گیانی خۆی ، وێنەی شانۆییەکانی نووسییەوە کاتێ لە تەمەنی 38 ساڵیدا لە سەروبەندی شەڕی ناوخۆی ئیسپانیادا تیرۆرکرا .

ئەوەی جێی سەرنجە لۆرکا پێش کوژرانی لە شیعرێکیدا (کە لەگەڵ ئەم چەند شیعرەدایە) بە هەناسەیەکی تاساوەوە پێشبینی مەرگی خۆی دەکا ، پێشبینی ئەوەش دەکا ، تەرمەکەی فڕێ دەدرێ و نادۆزرێتەوە ، کە لە دواییشدا هەروا کەوتەوە .

خوداحافیز

ئەگەر مردم

لێ گەڕێن بانیژەکە کراوە بێ
منداڵەکە پرتەقاڵ دەخوا ،
لە بانیژەکەمەوە دەیبینم
جووتیار گەنم دەدروێتەوە
لە بانیژەکەمەوە گوێم لێی دەبێ
ئەگەر مردم
لێ گەڕێن با بانیژەکە کراوە بێ .

بێ چاوی من
بێ چاوی من ڕۆحەکەم
تۆ جوانی مانگ نابینی
بێ لێوی من گیانەکەم
لە تامی مەی ، تامی ماچ
نازانی
بێ دڵی من
ئەتۆ مردووی
لە کاتێکدا وشە دەمرێ
هەموو قووڵایی ئاوێنەکانت
سوودی چییە گیانی من؟

ڕەنگەکان
مانگ بەسەر پاریسەوە
وەنەوشەییە
لە شاری مردوواندا
زەرد دەبێ
ئەوەتا مانگێکی سەوز
لە هەموو ئەفسانەکاندا
ماهی تەونی جاڵجاڵۆکەیە
کولانکەی مینا بەندی شکاو
بەسەر بیابانیشدا
مانگ قووڵ و خوێناوی
لێ مانگی سپی
تاکە مانگی ڕاستینەیە
بەسەر گۆڕستانی
گوندە هێمنەکاندا دەدرەوشێتەوە .

شادیی خەمبار
لە هەموو شادییان خەمبارتر

ئەوەیە شاعیر بی
هەموو خەمی دی
تەنانەت مەرگیش
بەهایێکی نییە .

گۆرانی گەشتوەرەکە
قورتوبە
تەنیاو دوورەدەستە
جوانووییەکی ڕەش
مانگێکی گەورە گەورە
لە هەگبەی زینیشدا زەیتوون
لەگەڵ ئەوەی ڕێگایش پێ دەزانم
هۆیەك نییە
بە دەشتاییدا ، ب□ با
بگەمە قورتوبە
بروسکەیێکی ڕەش ، مانگێکی سوور و
سم کوتان لە بەرامبەر
چاوی پاسەوانی
سەر قەڵای قورتوبە
ئای چەند درێژە ڕێگا
ئای جوانووی ئازام
ئەوەتا نێ مەرگ
پێش گەیشتن بە قورتوبە چاوەڕوانە
قورتوبە
دوورە دەست و تەنیایە

لێرەدا
بە برادەرەکانم بڵێن
من مردم
ئاو هێشتا
لەژێر موچڕکی دارستاندا
گۆرانی دەچڕێ
بە برادەرەکانم بڵێن
من مردم
سپیدار چۆن شەپۆل دەدەن
پەردەی لەریو
پێیان بڵێن چاوەکانم

بەکراوەیی مابوونەوە
جەستەم
لە دەسماڵێکی پیرۆزکراوی نەمرەوە
لوول درابوو
ئاه
بە برادەرەکانم بڵێن
من مردم و
بێ نان و بێ ئەستێرە ڕۆیشتم .

قەسیدەی گریان
بانیژەکەم داخست
چوون من نامەوێ
گوێم لە گریان بێ
بەڵام
لەودیو دیوارە خۆڵەمێشییەکاندا
لە گریان بەدەر
هیچ نابیسترێ
لەوێ ژمارەیەکی کەم فریشتە هەن
گۆرانی دەڵێن
لەوێ هەندێ سەگ هەن
دەوەڕن
هەزار کەمانجە
لە لەپی دەستەکانمدا دەکەون
لێ گریان
سەگێکی زلە
گریان
فریشتەیەکی گەورەیە
گریان
کەمانجەیەکی زەبەللاحە
گریان دەمی با دەگرێ
لە گریان بەدەر
هیچ شتێ نابیسترێ .

پێشبینی مردنم
زانیم من کوژراوم
قاوەخانەکان گەڕان
گۆڕستانەکان

کەنیسەکان ، بەرمیل و کەگاکانیان کردەوە
سێ ئەسکێ هەیکەلیان دزی
ددانە زێڕەکانی لێ بکەنەوە
منیان هەر نەدۆزیەوە
نەیاندۆزیمەوە ها ؟
ئا.. ئا منیان نەدیتەوە .

ئاماژە

ئەم شیعرانە لە سایتێکی تایبەت بە شاعیر وەرگێڕدراون ، هەردوو شیعری (ڕەنگەکان و لەرەدا) یان لێ بترازێ ، کە لە (مختارات من الشعر العالمی) بە وەرگێڕانی پۆل شاوول ، بڵاوکردنەوەی (دار الحداثة)ی بەرووت ، چاپی یەکەم 1990 کراون بە کوردی .

زیانەکانی ڕۆژووگرتن لە ڕوانگەی زانستی پزیشکییەوە- بەشی دووەم- و.مەحمود عەبدوڵڵا

کەمبونی ئاو وشەک"هەدمە"

کەمخواردنەوەی ئاو:

دەزانین کە بەشی زۆری لەشی مرۆق لەئاو پێکهاتووە.ئاوی پاک و خاوێن هەکاری چالاکیی کیمیاییەکانی جەستەیە.گواستنەوەی ماددەکان بۆ خانەکان و هەروەها بەپێچەوانەوەش لە ڕێگەی ئاوەوە شەوەدەگرێت.
ئێستا دەپرسم ئەگەر کەسێک لەناونیشانی پزیشکی سوئیستیفادەدەکات ، بە چ لۆژیک و چ ئاگاییەکی پێشینە بانگەشەی ئەوەدەکات کە ڕۆژو ی یە ک مانگە بۆ تەسفیەی جەستە سود بەخشە؟
لەشی مرۆق ڕۆژانە پێویستی بەدوو لێترونیو ئاو هەیە،هەڵبەتە ئەو ڕێژەیە بەبێ لەبەرچاوگرتنی "تا"و ئەندازەی ئارەق کردنەوە،لە بەرچاوگیراوە.
بەداخەوە!لەشی ئادەمیزاد بە شێوەیەک نییە کە ئەم ڕێژەیەی ئاو بەیەکجار بخواتەوەو بە تەواوی ڕۆژێکە زەخیرەی بکات"مرۆق

حوشترنییە”
دوو ئەندامی بچوک و پڕبایەخ هەیە بەناوی گورچیلە،کە جگە لە دەفعی هەندێ ژەهری جەستە،ڕێژەی ئاوی لەشیش ڕێکدەخەن.ئەو تەنزیماتە هەروەک ئەوەی لە بارەی میتابۆلیزمەوە وتم، پشت بە سیستەمێکی دەقیقی ” دەماری غددی – نیوروهۆرمۆنال دەبەستێت. ئێستا بێنە بەرچاوی خۆت تاکێک لەناوەڕاستی هاویندا ،ئینجا لەناوچەیەکی گەرمیش خۆ لەئاوخواردنەوە لابدات. جیا لە پارشێو و بەربانگ، تینوێتیە دوورودرێژەکانیتر سیستەمی نوروهورمۆنال بەحاڵەتی سەرلێشێوان دەگەیەنن ،سادەترین حاڵەت ئەوەیە کە گورچیلە ڕێژەیەکی کەمتری ئاو دەپاڵێون، بەڵام گورچیلە تاسنورێکی دیاریکراو دەتوانن قەرەبوی ئاوی لەدەستچوی لەش بکەنەوە.

پاش ئەوە چی ڕودەدات؟

ڕێژەی ئاو لەدەمارەکاندا کەم دەبێ ،دەبێتە هۆی حاڵەتێک بەناوی” شۆکی هیپو ولمی”یان کەمبونی حەجمی خوێن”hypovolemia”ئەگەر چارەسەر نەکرێت دەبێتە هۆی مەترسی بۆ جەستە،لەکۆتایدا دەبێتە هۆی مردن.مەسەلەن ئەوانەی کە بەهۆی ڤایرۆس دەمرن بەهۆی کەمبونەوەی ئاو و شۆ کەوەیە .

ئێستا با چاوێک بخشێنین بەکارەساتەکانی ئاو نەخواردنەوە

١-گورچیلەیەک بە کارکردنی سنوردار

هاوشێوەی ئەوەی سەبارەت بە ئەنسۆلین گوتم”لەبەشی یەکەمدا” لێرەشدا هەر ڕاستە.هۆکاری جیاواز هەن دەبنەهۆی ئەوەی کە هەندێ کەس گورچیلەیان هەستیاربێت.ئەو کەسانە لەدۆخی ئاسایدا هیچ گرفتی پاڵاوتنی خوێنیان نییە ،بەڵام سیستەمی ڕێکخستنی گورچیلەیی ئەوکەسانە توانای بەرگەگرتنی هەڵبەزو دابەزی زۆریان نییە، لە کاتی ڕوبەڕوبونەوەی ئەو حاڵەتانە مومکینە گورچیلەیان ڕابوەستێت. پێویستە ئەوەش بڵێم ناتواندرێت میزی بیستوچوار کاتژمێری ملیارێک موسڵمان بنێری بۆتاقیگە ئاخۆ گورچیلەی مولتی کیستیک-یان هەیە یان نا”مولتی کیستیک نەخۆشیەکی زگماکییە و لەئەنجامی گەشەی ناسروشتی جینەکان دروستەبێت”

٢نارسایی کلیە، یان نارسایی حاد کلیە acute tubular necrosi)) ATN“، نەخۆشیەکە بەچەند شێوەیەک وەک نەگەیشتنی خوێنی تەواو بەگورچیلەکان، بەرد و هتد،کاتێک مرۆڤ بەهەرهۆکارێک شلە یان ئاوی لەش لەدەستبدات ،دوچاری شۆک دەبێت،ئەگەر بەخێرایی چارەسەر نەکرێت ئەوخانانەی کە لە جۆگەلە باریکەکان ناوگورچیلە میز کۆدەکەنەوە دەمرن،ئەو خانە مردوانە دەڕژێنە ناو ئەو بۆریچکە باریکانە و

دەبێتە هەی گیرانیان.ئەگەر ئاو نەگاتە ئەو ڕێڕەوانە گورچیلە لەدەست ئەدەیت.

سەرچاوە سایت گرانوم
و.مەحمود عەبدوڵڵا

مەرگی ناوادە.. چیرۆکی : ستیڤان شەمزینی

لە ژوورە سارد و سڕەکەی لەسەر کورسییەکی کۆنی رزیو وەک کۆتری بەرباران هەڵکورمابوو، بیری لە تابلۆیەکی ئەفسووناویی دەکردەوە، وەک وێنەکێشێک ناوبانگی پێ پەیدا بکات. لە ناکاو بیرۆکەیەکی ترسناک هات بە مێشکیدا تابلۆی ئافرەتێک بکێشێ لەوانلەو لە جوانی و سەرسامکار و باڵکێش.! فڵچەکەی خستە کار، نزیکەی یەک ساڵ کاری لە تابلۆیەکدا کرد بە ناوی "شازادەی خەونەکان"!. ئەو تابلۆیەی "شاکار" کە لە نێو خەڵکدا بە "شاکاری دەستڕەنگین" ناوبانگی رۆشتبوو، نەک بووە جێگەی رەزامەندیی بینەرانی سێهەمین پێشانگای، بەڵکو سەرنجی خودی خۆیشی راکێشابوو، بە جۆرێ رۆژانە پێنج جار هەر جارەی بە ماوەی پێنج خولەک لە تابلۆکەی دەڕوانی.
شاکار هەستێکی سەیری هەبوو لە هەمبەر تابلۆکەی، زۆر جار شەوانە سێ جار لە خەو رادەچڵەکی، هەر جارەو وەسوەیەک لە دڵیدا دروست دەبوو لە بەرانبەر تابلۆکە، جارێک ماڵەکەی دەسووتا بە تابلۆکەشەوە، جارێک لافاو دەهاتە ماڵەکەیەوە و تابلۆکەی دەخووساندەوە، جارێکی دی پۆلە چەتەیەک دەهاتنە سەری و تابلۆیەکەیان لێ دەدزی. خودی خۆیشی سەری لە جادووی تابلۆکەی دەرنەئەکرد، ئەوەندە لێی رامابوو، پێیوابوو لە ژیانی واقیعیشدا بوونی هەیە و لە دوورگەیەکی دوورە، هەندێ جاریش بەدەم هەڵدانی پێکەکەیەوە دەیووت من نازانم چۆن ئەم خەیاڵە راستییەم لە بۆتەی تابلۆیەکدا رەنگ کرد؟! هەمیشە و هەموو کات لەگەڵ خۆیدا دەدوا لە بارەی تابلۆکەیەوە، ئەوەندەش هۆگری ببوو لە ترسی لەناوچوونی کاتی خەوتن لە تەنیشت خۆیەوە دایدەنا، یان کە لە ماڵ دەردەچوو لەگەڵ خۆی دەیبرد، خەڵکی ئەو کەنارە "شاکار"یان بەوە دەناسییەوە

تابلۆیەکی قەبارە گەورەی لە بن هەنگڵیدا هەڵگرتووە، گەنجانیش بە تەوسەوە دەیانووت کوڕەی تابلۆی ژنە جوانەکە.
شاکار، هەمووکات لەگەڵ وەسوەسەکانی خۆیدا دەژیا، خەیاڵاتی سەیری هەبوو، کاتێک پێشبینی مەرگی باوکی کرد، چەند ڕۆژ دواتر باوکی ماڵئاوایی لە ژیان کرد، جارێکی تر مەرگی "ملکە" هاوڕێی مناڵی ئیستی پێگرت پێیوابوو تووشی هەمان ئەو نەخۆشییە دەبێت ئەو هەقاڵە دێرینەی کوشت، کتومت دوای دوو ساڵ هەمان نەخۆشی لە جەستەی ئەویشدا دەرکەوت. ئەو لە کەناری دەریا لە کوخێکی سارد و بچووکدا دەژیا، دوور بوو لە هەموو کەس، تەنهایی لەهەستی ئەودا بوو، چوونکە پێیوابوو هیچ کەس ئەویان وەک خۆی و باوەڕە سەیرەکانی پێ قووت ناچێت، هەر لە مناڵیشەوە دەریای خۆشویست و حەزی لە بینینی شەپۆلە تووڕەکان دەکرد.
جارێک لە سیمینارێکدا وتبووی لای من دەریا شاعیرێکە و شەپۆلەکانیش گەرووێتی، لەلای "ئەسکەندەر"ی کتێبفرۆشیش وتبووی دەریا بەیانیان لە کچێکی شۆخ و شەنگ دەچێت، ناز دەکات و بە لەنجە ولارەوە خۆی دەنوێنێت، شەوانیش لە جەنەراڵێکی چوارشانەی گەشتنی تووڕە دەچێ کە هیچ شتێک لە هەرش و شەپۆلدان ڕاینەگرێ.
یەکێک لە ئێوارەکان کە بە ئازاری نەخۆشییەکەیەوە دەتلایەوە، وەک پیشەی بەردەوامی خۆی، سەیری تابلۆکەی دەکرد، بەڵام ئەوەی بینینی ئەمجارەی لەوانی پێشوو جیا کردەوە، بۆ یەکەمجار ئەشق ختووکەی دا، بڕیاری دا ئەشقی "شازادەی خەونەکان" بێت، وتیشی "شازادەی خەونەکان لە خەو بێدار دەکەمەوە، چوونکە ئەویش پێنج جار منی لە خەونیدا بینیوە، هەر بمبینێ دەمناسێتەوە". پێیوابوو کچی ناو تابلۆکە لە واقیعدا بوونی هەیە و چاوەڕوانی دەکات. لەم ئێوارەوە "شاکار" ئاشق دەبێت و هاوڕێ و ناسیاوەکانی هەست بە شێتبوونی دەکەن.
شاکار، هەمیشە لە کاتی سەیری ئاوێنەدا، سەرسام دەبوو بەخۆی، بە ئەندازەیەک نێرگسی بوو، پێیوابوو بەو هەموو قەزیی و بەهرەیەوە، هیچ کچێک نییە لە ئاستی ئەودا، هەر لەبەرئەمە بوو لە ئەشق دەسڵەمییەوە، جار جاریش لەگەڵ خۆیدا دەکەوتە ورتە ورت، دەیووت "دەی من لە ئاوریشمە، بەرگەی پێڵای ئەشق ناگرێ". یان جارێک بە "خەزال" خانی دراوسێی پێشوویانی وتبوو "هیچ دەردێک لە ئەشق کوشندەتر نییە،ــــ دە قەت نامرە مەگەر بە شکستی ئەشق نەبێ"!.
دەگێڕنەوە بە مەلا "گورون"ی وتبوو "لە دوعاکانتا نزای ئەوە بکە، خودا لە ئەشق لامانبات، چوونکە ئەشق خودا و خەمانمان لە بیر دەباتەوە".
دوای ئەو ئێوارەیە بڕیار دەدات، دەست بکات بە گەڕان بە دوای

“شازادەی خەونەکان”. زۆر عەوداڵ دەبێ، زۆر دەگەڕێ بێ ئەوەی هەست بە ماندووبوون بکات یان تووشی نامرادی بێ، دوای سێ ساڵ “مەلەک رەیحان” دەبینێ، زۆر شێوە و سیفاتی “شازادەی خەونەکان”ی تێدا دەبینێ، بڕیار دەدات لێی نزیک بێتەوە، پێنج مانگ لەگەڵ “مەلەک” سەرقاڵ دەبێت، هەست دەکات ئەمە خودی تابلۆکەیە. پێنج ساڵ پێکەوە دەبن، مەلەک بێزار دەبێ لەو رەفتارەی “شاکار” کە دەیەوێ هەموو جوانی و سیفاتەکانی تابلۆکە لەودا بدۆزێتەوە، پاش سێ مانگ لە دڕدۆنگی و ساردیی نێوانیان، “مەلەک” بڕیاری جێهێشتن دەدات، بەو هۆیەوە ماوەی سێ ساڵ “شاکار” لە سەوداسەریی و بێهۆشیدا دەبێ.

کەس لەو سێ ساڵەدا، هیچ تابلۆیەکی نوێی لێنەدی، تەنیا وەک دێوانەیەک بە کۆڵان و شەقامەکانی شاردا دەسووڕایەوە بە مەستیی، شەوانیش لەگەڵ بێنەوایان و رسواکانی شارە جەنجاڵەکە لەسەر پارچە مقەبایەک دەخەوت، ئەو لەو ساتەدا بێهۆشیی و سەرخۆشییانەشدا تابلۆکەی هەر پێبوو— هەموو شتێکی لە دەستدا، تەنیا “شازادەی خەونەکان” نەبێت. لەو ساتانەدا “موعتەسەم ئاغا” وەک فریادڕەسێک دێتە ژیانییەوە،— ئەو یارمەتی دەدات تاکو ژیانی ئاسایی بکاتەوە و واز لە خەیاڵ بهێنێت،— لەبەرئەوەی بە بۆچوونی موعتەسەم شازادەی خەونەکان، تەنیا بەرهەمی خەیاڵی هونەرمەندێکە، هەرچەند “شاکار” بە رووکەش سەر بۆ قسەکانی ئاغا دەلەقێنێ، بەڵام ئەو دەیەوێ بە رێگایەکی تر بەدوای شازادەکەیدا بگەڕێ.

شاکار لە کارە هونەرییەکانی بەردەوام دەبێت، بەمەش ناوبانگ و داهاتێکی زۆر پەیدا دەکات،— تا ئەو ساتەی بە رێکەوت “فریشتەی س□پی” دەناسێ، فریشتە ئافرەتێکی تەمەن مناڵ و ئەقڵ گەورەیە— زۆرزان و خوێن شیرینە. زوو وای لێ دەکات هەست بکات ئەو کەسەیە ئەم بەدوایدا دەگەڕێ، دوای پێنج مانگ پەیمانی خۆشەویستی دەبەستن.

“شاکار” مەستی “فریشتە” دەبێت و دەگەڕێ بەدوای شێوە و ئەو سیفاتە خەیاڵیانەی بۆ شازادەی خەونەکانی داتاشیوە لە فریشتەدا، هەرچەند تەواو هۆگری بووە،— بەڵام دەیەوێ ببێتە شازادەکەی، ئەمجارەش بۆ بەختی رەشی “شاکار” دوای سێ ساڵ “فریشتە” بڕیاری دوورکەوتنەوە دەدات لێی!!. ئەمیش سەرشێت و وێڵ دەبێ، بەڵام هێشتا سەرچڵ و بزێوە، پێیوایە هەڵەتێگەیشتن هەبووە ئەگینا “شازادەی خەونەکان” هەیە و ئەم دوو هەڵبژاردەیەی پێشووی بە سەهوو بووە.

شاکار،— لەم ماوەیەدا بێدەنگ دەبێت، لەناکاو لە سیمینارێکی “پرۆفیسۆر سوارە”دا کە تایبەتە بە ئەشق، دەردەکەوێ بە چەند وتەیەک سەرنجی ئامادەبووان رادەکێشێ، لە قسەکانیدا وتبووی “ئەشق زۆرانبازییە لەگەڵ مەرگ و چارەنووس، ئەوەی لە مەرگ بترسێ هیچ کات ناتوانێ ببێتە ئاشق”. یان ئەوەشی وتبوو “ئەشق واتا هەلاهەلابوون،

واتە بریندار بوون لە سەدلاوە، ئاشق خوێنی ئاڵترە لە خەڵکانی ئاسایی". لە دوایین دێڕەکانیدا وتبووی "ئەشق بریتییە لە هونەری ئازارچێشتن، لەگەڵ ئەوەشدا هەرچی تامی ئەو ئازارە بچێژێ، هەمیشە حەزی پێ دەکاتەوە، ئەمەش پێچەوانەی یاساکانی سرووشتە، چوونکە مرۆڤ لە هەموو ئازارێک هەڵدێ، جگە لە ئازاری ئەشق".

ئەمجارە لە دوای سێ مانگ لە ڕۆشتنی فریشتە، هەروەک دووجارەکەی پێشوو، بە ڕێکەوت چاوی دەچێتە سەر "پەری دەریا". پەری ژنێکە چەند ساڵ لە خۆی تەمەنی زیاترە، هەموو سیفاتەکانی "شازادەی خەونەکان" لەودا دەبینێتەوە، بۆیە لەسەر لاپەڕەیەک لەناو دۆڵابە کۆنەکەیدا کە لە نەنکییەوە بۆی بەجێما بوو نوسیبووی "پەری دەریا هەر ئەو شازادەیە پێش چەندان ساڵ، بە فڵچەی خەیاڵ ڕەنگم کردبوو، کەچی ئەوەتا لە واقیعدا دۆزیوومەتەوە". یان لەسەر پشتی تابلۆیەکی نووسیبووی "من خەیاڵم کرد بە واقیع، شازادەی خەونەکانم کرد بە راستی، کەواتە هیچ خەیاڵێک نییە بە وێنەیەکی واقیعی، بەڵام ڕەنگە هەندێ جار ئەو وێنەیە بە تەڵخی ببینین".

شاکار و پەری دەریا، زۆر ئاسوودە بوون لەگەڵ یەکتر، هەردووکیان لە خەیاڵاتی خۆیاندا دەیانووت لە کۆتاییدا شازادەی خەونەکانی خۆمان دۆزیوەتەوە، بەڵام کۆسپ و تەگەری زۆریان بۆ دەهاتە پێشەوە، زۆرجاریش سەرچڵییەکانی شاکار دەبووە سەرئێشە بۆ پەری، لەگەڵ ئەوەشدا هیچ کات نەیاندەتوانی بێ یەکتر هەڵبکەن. تا لە کۆتاییدا "شیرینی جادووگەر" جادووی ڕەشی لێکردن، وردە وردە دڵی پەری دەریای ڕەش کرد، دەیویست بیباتەوە بۆ باوەشی "ئەفراسیاو"ی هاوسەری کە دەمێک بوو وەک هاوسەر پێکەوە نەمابوون، تەنیا لە ڕووکەش وا دەردەکەوت هاوسەر بن. بەیانییەکی شووم پەری دەریا ماڵئاوایی یەکجاریی لە شاکار کرد و بەمەش خەونی "شازادەی خەونەکان"ی هەرەسی هێنا.

شاکار، تابلۆکەی سووتاند، وەک شێت و دێوانە بە مەی و شەرابەوە بە شەقامەکانەوە هاتوچۆی دەکرد، لەبەر خۆیەوە دەیووت "ئای شازادەی خەونەکانم، خۆزگە لە کۆتا ڕۆژی ژیانمدا تۆم بدۆزیباوە، چوونکە بە ئامانجێک دەژیام، کەوابوو ئێستا هیچ پاساوێک بۆ زیندەگیم نەماوە". جارێک "تەیفوور"ی ئامۆزای دایکی لە "شاکار"ی بیستبوو کە وتبووی "لە نێوان مەرگی من و ژیان لەگەڵ پەری دەریا، ڕێگەی سێیەم نییە". لە نامەیەکیشدا بۆ "شالیار"ی هاوڕێی نزیکی نووسیبوو "ژیان چەند بێ تامە، بۆ ئەو کەسەی خەونی پێوە دەبینی، چەند سامناکە مرۆڤ هەست بکات هیچ خەونێکی نەماوە، یان ئیدی نەتوانێ خەون ببینێ". ئەوەشی نووسیبوو "ژیان بریتییە لە هەوڵدان بۆ دۆزینەوەی نیوەی ناتەواوەکەت، هەرکات دۆزیتەوە دەگەیتە کەماڵ، ئەگەر

نەیدەزیتەوە هەر بە هیوای دەزینەوەی دەژیت، بەڵام کە دەزیتەوە و لەتکرایەوە جارێکی دی، ئیدی دەمری، چوونکە ئازاری ئەو لەتبوونە ئەتکوژێ… ئەتکوژێ.. ئەتکوژێ”.

سێ ڕۆژ دوای ئەم نامەیە تەرمی “شاکار” لە کوخەکەی خۆیدا لە کەناری دەریاکەدا، بە مردوویی دۆزرایەوە، ڕۆژنامەنووسەکان بە پەلە پۆوزکە مایکیان دەخستە بەردەم ئەفسەری پۆلیس هۆکاری مەرگی ئەو هونەرمەندە گەورەیە چییە؟ ئایا کوژراوە؟ ئەگەر کوژراوە کێ لە پشتییەوەتی؟. ئایا خۆی کوشتووە؟ بۆچی خۆی کوشتووە؟.

ئەفسەرەکەش بە خوێنساردییەوە دەیووت جارێ لە لێکۆڵینەوەداین، بەڵام کەچکردوو بەسەر تابلۆیەکەوە ڕۆحی دەرچووە. تا ئێستاش نەزانراوە ئایا خۆی کوشت یان لەکردنەوەی لەتەکەی تری کووشتی؟. ئەم کەدەکە زەمەنێکە نەکراوەتەوە و کەسیش نایەوێ بکرێتەوە. دوای پێنج ساڵ بەسەر مەرگی “شاکار”دا زانرا ئەو تابلۆیەی بەسەریدا مردووە کارێکی “پەری دەریا” بووە کە وێنەی هەردووکیان بووە پێکەوە، لە دواهەمین دێڕی ژیانیشدا بە سوراوی ژنان کە هەمیشە “پەری” ناوی “شاکار”ی پێ دەنووسی،. لەسەر دیواری ماڵەکەیدا نووسیبووی “هیچ کات ناگەینە خەونەکانمان، لێگەڕێن با هەر خەون بن”.

نۆڤەمبەری 2014

ڕێباز و پیاوە پیرەکە.. نووسینی/ هۆشیارجەمال

“هەستە هەتیو هەستە نیوەڕۆیە” ڕێبازی تەمەن ١٨ ساڵ هەموو بەیانییەک باوکی بەم شێوەیە لەخەو هەڵیدەساند، لە کاتێکدا هێشتا سەعات هەشت و نیوی بەیانی بوو، ئەویش بەو پەڕی بێزارییەوە بە ناچاری لە خەو هەڵدەستا، بەدڵی تەنگەوە هەرچۆنێك بووە بە تامی دەم نانی بەیانی دەخوارد و لە بێکاری و بێ پارەییدا ڕۆژی بەڕێ ئەکرد و هەموو ژیانی ببووە جنێودان بە حکومەت و هیچ شتێک یان کەسێکیش نەبوو لەم دۆخە دەریبهێنێت.

چەندین جار لەبەر خۆیەوە دەیگوت بەخوا مردن چاکترە لەم ژیانە من

یان دەمرم بە جەڵادە یان توشی نەخۆشی دەروونی دەبم و دەبمە گاڵتە جاڕی ئەم کۆمەڵگایە کە بەنرخترین شت لایان مرۆڤە.
هەتا شەوێک پیاوێکی پیری دەنگ ناخۆش هاتە سەرشاشەی تیڤییەکان و بەڵێنی چەسپاندنی دادپەروەری و ژیانی خۆش بە گەنجان و نەمانی گەندەڵی دا لە شاردا، ڕێبازیش بەو پەڕی هیوا و ئومێدەوە بانگەشەی بۆ بۆچوونەکانی ئەو دەکرد، چەندین جار لەسەر بانگەشەکردن تێی هەڵدرا لە لایەن پیاوانی حیزبەکانی ترەوە.
ڕۆژ هات و ڕۆژ ڕۆیشت پیاوە پیرە دەنگ ناخۆشە کە پێگەی گەورەی لە شاردا هەبوو لە بانگەوازی دادپەروەری بەردەوام بوو، بەڵام ڕێباز هەر هەژارتر دەبوو، ئەم دۆخە بەردەوام بوو تا پیاوە سیاسییە پیرەکە مرد، ئەو دوای مەرگی لە پەنای دروشمە سواوەکانی بۆ گەنجان و لە جیاتی دادپەروەری باشترین باخ و زۆرترین پارەی بۆ نەوەکانی جێهێشتن.
ڕێبازی بێ کار و بێ پارەش پاش چەندین ساڵ ماندووبوون و مەرگی ئەم پیاوەش هێندەی تر بێ ئومێدی کرد، بەڵام کاتێک تێگەیشت ئەوەی ئەو هیوای لەسەر هەڵچنی بوو دوای بانگەشەکانی کەوتبوو وەهم بووە، هێندەی تر تێکشکا و توشی نەخۆشییەکی سەختی دەروونی بوو.